

Jeruzsálem. — A Jewish Agency gazdasági tanácsot (Economic Council) alakította Palesztinában, amely a zsidó gazdaság problémáival (mezőgazdaság, ipar, hitel és export, szállítás, stb.) bízott.

London. — A The Jewish Chronicle című londoni lap megállapította, hogy azon a napon, amikor Anglia hadiállapotba lépett, dacára azoknak a kormányzati intézkedéseknek, amelyek a cionisták és az angol kormány között állították fenn a Fehér Könyv miatti, — jelentős fordulat állott be a Palesztinai kérdés megalapozásában. Semmi kétség sem merül fel, hogy milyen pozitívumok lesz a cionisták érdekeihez, hogy milyen pozitívumok a háborúban, nekik, illetve a palesztinai zsidóknak a háborúban.

Parizs. — Az American Jewish Joint Distribution Committee Párizsban működő európai irrodája hírvételeit kapott a varsói Joint irrodától, amelyben 200 ezer dollár sűrűsítés átutalását kéri a rettenetes zsidó nyomor enyhítésére.

Tel-Aviv. — A palesztinai revizionista katonai szervezet, az „Irgun Zevai Leumi” vezetősége közli, hogy az oránizáció feladja a terror politikáját és hajlandó harcolni Nagy-Britannia oldalán a demokráciák avizelme és a hilerizmus bukása, egyáltalán pedig a palesztinai nagy zsidó állam megalapításáért.

Berlin. — A napokban amerikai újságírók felkeresték a riái német követségi sajtóosztását és megkérdezték tőle mi igaz a hírből, hogy a német kormány követésével és konzultációk után felhívta a zsidó orvosokat és technikusokat, hogy térjenek vissza a birodalomba és teljesítsenek hadiszolgálatot.

Varsó. — Súlyos és tragikus probléma azoknak a gyermekeknek a sorsa, akiknek szülei meghaltak a lengyel városok bombázása következtében. Sok csecsemő van közöltük. Lépten-nyomon láthatók zsidó gyermekek a romok között, akik anyjukat és apjukat keresik. Sokat kérdezték a lengyel katonák a zsidó gyermekekről, nincs ki törődni velük. A háború utolsó napjaiban a legvesélyesebb hadiszolgálatokat tartózkodók. Varsói vélemény szerint a főváros ostroma alatt többszáz halt meg naponta ezen gyermekek közül.

BUN DE IMPRIMAT. „GRAFICA” ORADEA

— ÖTMILLIÓ DOLLÁROS AMERIKAI KÖLCSÖN PALESZTINÁNAK. A The New Palestine című newyorki lap egyik legutóbbi számában Louis Lipsky, a neves amerikai cionista vezér cikket közöl a palesztinai országépítési és a cionista mozgalom jelenlegi helyzetéről és feladatairól. Többek között a következőket írja: „Miként 1914-ben, úgy ma is az amerikai zsidóságra hárul a legnagyobb felelősség a cionista alapokért és a palesztinai építő munkáért. Az elmúlt 25 év alatt Palesztina olyan erővé nőtte ki magát, amely biztosítani képes a zsidó pozíciók szilárdságát. De ez az erődítménye és szentélye a zsidó életnek, ez a központja a zsidó reményeknek ma inkább van ráutalva az amerikai zsidóság szervezett segítségére, mint bármikor eddig. A Keren Kajemet és a Keren Hajjeszod rendes költségvetésén kívül ötmillió dolláros nemzeti kölcsönre van szükség ahhoz, hogy eleget tehesünk a helyzetből adódó feladatoknak. Tekintet nélkül arra, hogy Washingtonba helyezik-e át hivatalosan a cionista vezetőség központját, vagy sem, a cionista vezetés és tevékenység központja ténylegesen már most az Egyesült Államokba helyeződött át. Sokat várnak most az amerikai zsidóságtól. Legyünk elég erősek ahhoz, hogy megfelelhessünk a nagy várakozásnak.

— HOGYAN FOLYT LE A TOBOROZÁS PALESZTINÁBAN. Jeruzsálem. A Palkor távirati iroda érdekes részleteket közöl a palesztinai toborozás lefolyásáról. Az első napon mintegy huszezer ember jelentkezett. Az ecéből felállított irodák zűfoglalásig megtelek uty, hogy újabb jelentkezési helyeket kellett felállítani. A jelentkezők a jissuv minden réteceből rekrutálódtak, így többek között az Agudasz Jiszroel sorából is. Orákon át hatalmas tömegek várakoztak az irodák előtt, hogy felajánlják szolgálataikat. Egyetlen nap alatt, 70 ezer önkéntes jelentkezett. Az önkéntesek között sok volt katonalászt van, akik különböző országok hadseregeiben szolgáltak a világháború alatt és a háború utáni években is. Szeptember 12-ikén megkezdődött az önkéntesek katonai kiképzése. A palesztinai katonai hatóságok tartalék-csapatokat szándékoznak felállítani. A jelentkezőknek mintegy 90 százaléka aktív katonai szolgálatra jelentette be magát. Az Emek Jezreelben a kibucok összes tagjai jelentkeztek. Egyes jelentkezési irodáknál egész családok jelentettek be magukat. Az ünnepnapok alatt szünetelt az önkéntesek regisztrálása, de azután folytatódott.

— A HÁBORU ALATT TESTVÉRI VISZONY ALAKULT KI A LENGYELEK ÉS ZSIDOK KÖZÖTT. (Párizs.) A zsidóknak a lengyelországi háborúban tanúsított magatartásáról, a jelentések egyöntetűen megállapítják, hogy a háború ideje alatt testvéri viszony alakult ki a lengyelek és a zsidók között. A lengyel és a zsidó katonák között tökéletes volt a bairtársi kapcsolat és a polgári lakosság körében is ugyanez volt a helyzet. Eltűntek az összes régebbi ellentétek és a kölcsönös barátság és segítőkészség szelleme kerekedett felül. Prusinski, a híres lengyel költő egyik rádióbeszédében többek között a következőket mondta: „Ha egy hetvenéves zsidó látok ázó főlé hajolva, vagy ha öreg zsidó asszonyokat látok, akik a legnehezebb önkéntes munkálatokat vállalják magukra a mi harcunkban, mélyen érzem és voltaképpen csak most tudom, mit jelent az, ha egy nép egységes.”

— ÉRTESÍTÉS. Tisztelettel közlöm, hogy az angol-német-héber nyelv órákat és kereskedelmi levelezést új lakáson, Rimanóczy-utca 4. sz. a. folytatom. Weisz Kálmán.

H-U-M-O-R

EGY FIZETÉSKÉPTELEN HALALA

Egyik hírsoros bejelent a fizetésképtelenség hírelelelőnek és rá két hétre hírtelen meghal. A rabbi nagy gyászbeszédet tart és többek között azt mondja: — Bizony bizony híveim, elhunyt tesvérünk távozása nagy veszteséget jelent számunkra...

A RABBI SZERENYSÉGE

Egyik hírsorban mondott csodárablink az ünnepek végeztével még sokáig imádkozott és ezzel számos híve lekötötte az induló vonatot. Az egyik távolabbi városka híve, akik nála voltak, megkérték, hogy valamivel hamarabb végezzen, mire röviden azt válaszolta későbbre: — Inkább változtassa meg az államvasutat a metretrendet...

AZ IDEGES EMBER LOGIKÁJA

Egyik embert megkérdezték, aki nagyon ideges volt, hogy szereti-e a kis gyermekeket? — Nem mindegyiket — válaszolta. — Hát melyiket szereti? — Azokat, akik kiabálnak... — És miért? — Mert azokat azonnal elviszik.

EGY ZSIDÓ ÜZLETI SZELLEME

— Én tudom, hogy mivel lehetne nagy üzletet csinálni. Vegyünk a város végén egy földdarabot, építsünk rajta egy műtemetőt, sírboltokkal, sírkövekkel, mauzóleumokkal, egyzóval mindent, ami egy temetőhöz szükséges. Ennek következtében a temetőt környező földek, telkek nagy értékesítésként szenvednek. Ekkor egy részvényvásárlást alapítunk, amely ezeket a telkeket egészen alacsony áron összevásárolja. Amikor ez is megtörténik, akkor leromboljuk a műtemetőt, az összevásárolt telkeket drágán eladjuk. Ez lenne egy „üzlet”...

EGY IRÓ PANASZAL...

Lepünk szerkesztőségébe feljött egy fiatal író és panaszkodott, hogy témaát elvették már előle. — Azt válaszolta egyik szerkesztőnk: — Nincs abban semmi különös, — minden időben voltak rossz írók...

A LEGNAGYOBB SZERENCSETLENSÉG

A legnagyobb szerencsetelenség — mondja egy ismert humorista — ami egy férfi érhet az, ha a nők nem tartanak róla semmit, még a felesége sem — amihet különben nem kell sok.

EGY KERESŐ VENDEG

Szellemességéről ismert urat meghívják egy családba, ahol a ház asszonya kedvességéből zongorához ül és így fordul a vendégre: — Hallottam, Ön szereti a zenét... — Ugy van — feleli az ur — de ez nem tesz semmit, csak játsszék asszonyom nyugodtan.

GUT ÉS GÜT...

A telavivi iskolában a tanító kihív egy kis nebulót és felirat vele a táblára egy „g”, egy „u” és egy „t” betűt. — Most olvassd el — mondja neki. A kisfiú elolvassa: — Güt. A tanító szeliden rászól: — Dehogyan is güt. Mi a középső betű? — U. — Helyes. Tehát olvassd el az egészet. A kisfiú olvassa: — Güt. — Ejnye flam, — türelmetlenül kiadja a tanító — mondd meg még egyszer, mi a középső betű? — U. — Na látod. Olvassd el tehát az egészet. A kisfiú olvassa: A tanító most már dühös és rikkant: — Te, ha nem olvasod el rendszeresen, visszaküldök Galiciába, ahonnan jöttél. Na, olvassd el megint. A gyerek most már talán a fenyegetéstől megijedve olvas: — Gut. — Na sieszte — mondja a tanító — a sal is es güt.

NÉPUNK REVISTA EVREIASCA Redactor responsabil: Leitner Zoltán

ÉLJEN A KIRÁLY!

Hévé miszpalei bslomo sel malchusz, z'olimole majroa is esz rééhü, chajim b'olaj... Imádkozunk mindenkor a királyiág békéjéért, mert ha ez nem volna, akkor egyik ember felálna a másikat...

igy mondták és hirdették már évezredekkel ezelőtt óseink, amint azt az Atyák mondásában feljegyezték.

Milyen sarkigazság ez, mennyire igaz és helytálló napjainkban is, azt talán nem is kell magyarázunk. Látjuk és érezzük, hogy milyen szilárd pont a trón magasságára, mennyire biztos alap egy ország számára, hogy egy erőskezü, mindehítté vált, alattvalói hűséggel tisztelt uralkodónk van nekünk, romániai zsidóknak. Ofelesége II. Károly királyunkban ilyen uralkodónk van, akinek negyvenhatodik születése napját néhány nappal ezelőtt osztiatlan örömmel ünnepelte az ország.

Az egész romániai zsidóság igaz szeretettel állja körül a trónt, melynek bibeában nemcsak egy huszmillió népi uralkodója ül, hanem az első dolgozó Embere, aki erélyes kézzel olyan utra vezette az országot, amelynek végállomása a biztonság, a nyugalom és az általános emberi boldogság. Ofelesége születésnapját mi — zsidók — sem azzal a sokszor kötelezőnek ismert hódolattal ünnepeljük, hanem szívből és lelkes meggyőződéssel, mert ha igaz volt évezredekkel ezelőtt az, hogy imádkozni kell a király életéért, mert ha királysgaz nem volna, akkor egyik ember felálna a másikat: ugy ez az axioma napjainkban ezerszer fontosabbá vált, mert szemünk előtt játszódtak le jelenségek, amelyek azt mutatták, hogy egyik ember valóban felálna a másikat, ha nem állna őrt tőle a Legfelsőbb személyiség, aki a szilárd pótlást jelent, amely biztonságossá

teszi az alattvalók létét és boldogulását. Ofelesége II. Károly királyunk minden egyes alattvalójának sorsát szívén viseli és az ország konszolidációjá és nyugodt munkásságá érdekében olyan erélyel

Hétmillió ember támadt egymásra a nyugati fronton Strassburg lakossága eltávozott

Hitler békeofenzívájá törést szenvedett a francia és angol miniszterelnökök erélyességén. A tengeren dolgoznak a német tengeralattjárók és süllyesztik el a csatahajókat és a békés kereskedelmi gőzösöket, viszont a Császárnál, Szuexnél, Malácnál, Singapur-nél és a többi szorosoknál ott állanak az angol hadihajók, az angol hadsereg és egyetlen hajót sem engednek tovább, amelyről feltételezik, hogy a németeknek szállítanak árut. A blokkad szigorú és kérihelhetetlen és a ruházzati cikkekben, meg élelmiszerekben már most érezhető a hiány.

A Maginot és Siegfried-vonalon 250 kilométeres frontszakaszon állanak egymással szemben a milliók hadseregek. Ami tökéletes emberpusztító szerkezet az emberi agy kitalált, az mind ott halmozódott fel és kétmillió ember indul rohamra, hogy döntést provokáljon ki. Ez a döntés nem következhet be, mert olyan gígászi gépezet áll szemben, amely egymást felemésztheti, de döntően megverni képtelen. Viszont a villámháború — német érdekek a hosszú háború viszont francia-angol érdekek. Mert ék birják idővel, pénzzel, idegekkel, élelmiszerekkel és mozgották áll az amerikai hatalmas segélyforrás és pénzügyi apparátus.

E pillanatban ez a helyzet, az orosz, olasz és balkáni blokk semleges marad és a mérközés folyini fog tovább, amíg a döntés bekövetkezik. Zsidó szempontból

irányítja Románia kül- és belpolitikájának ügyeit, hogy az az ország lakosságának hálóját és az egész világ csodálatát vivja ki. Hódolattal és szeretettel emlékezünk meg Ofelesége II. Károly királyunk születésnapjáról és kívánjuk, hogy még hosszú évtizedekig uralkodjék egészségben a Dinasztia, a Haza és Emberiség javára és üdvére. Éljen a király!

Az előrelátható elkeseredett küzdelem előjátéka az is, hogy a nagy előzsi várost, Strassburgot a franciák kiűrtették és annak 300.000 főnyi lakosságát az ország belsejébe szállították. Strassburgban kb. 25.000 zsidó is lakott. Már 1160-ban laktak ott zsidók. Strassburgnak gyönyörű lovagvára emlékeztető zsidótemplom kupolájá most rémülten mered az ég felé és várja a német bombavetők támadásait. Ki tudja, mennyi zsidó muzeális érték is elpusztul majd a küzdelem során, de a lényeg az lesz, hogy az igazság győzni fog és a gyűlölet furdit örök időkre számúzni fogják a világból.

A milliók hadseregekben sok tízezer zsidó is van, akik elszántan, bátran és elkeseredetten fognak harcolni a jobb emberi jövő és a nyugodt boldogulás érdekében, amelyet talán ez a nemzedék hosszú időre tud majd biztosítani.

Megművelik Palesztinában a parlagon heverő földeket

A központi cionista fórumok javaslatot terjesztettek a kormány elé, amely hatalmas megműveletlen területeknek „hivataltól való megművelését” irányozza elő. Állami koronaföldekről és olyan birtokokról van szó, amelyek arab eftendiknek a tulajdonai, akik spekulációs célokból tartják maguknak a birtokot. Szakértők véleménye szerint ez volna a legjobb megoldás a lakosság ellátásának biztosítására a háború ideje alatt.

A terv szerinti a megművelési munkálatakat, a fevelést, az aratást, stb. a Keren Kajemet földművelési osztályának felügyelete alatt az önkéntes seregek végeznék el, amelyeket az utóbbi hetekben toboroztak. Ezeknek a földeknek megművelésével és termővelével biztosítanák a szükséges mennyiséget azokból az élelmészeti cikkekből, amelyeknek importja rendkívül nehéz lesz földközi-tengeri háború esetén.

Miért haltak meg Bucahrin, Zinoviev Tuchacsevsky és társai?

A mult évben halálraírt orosz forradalmárok is a német megegyezést akarták. Mi volt tehát Sztalin és közöttük az ellentét? — A zsidó káthenu német külügyminisztert is az orosz-német szerződés miatt gyilkolták meg a rohamosztagosok

1938 elején folyt le a híres moszkvai per. Egy kissé fel kell frissítsük emlékeztünkben ennek a pernek anyagát. A százaszázalékos igazságot még most sem lehet megállapítani, de most már sokkal tisztábban látjuk a közelmúlt eseményeit.

Miről volt akkor szó? A társadalmi revolúciónak nagy elméleti embere, Bucahrin, a tudományos kommunizmus legkiválóbbja a vádlottak padján ült. Mellette Jagoda, a „forradalom kardja”, azonkívül Radek, az orosz külpolitika legnagyobb tekintélye, Rykov, Tuchacsevsky marsall, az orosz hadsereg fővezére, Kamenev és Zinoviev, a komintern egykori elnöke, csupa olyan ember, akik évtizedekig dolgoztak a kommunizmus érdekében. Harcoltak, szenvedtek Szibériában, bombákat dobáltak a cárra és lövöldöztek kormányzókra és a cári kormány tagjaira és 1938 februárjában a moszkvai legfelsőbb bíróság épületének termében, mégis a vádlottak padján ültek.

Ők ültek és vallottak. Azt vallották, hogy ők a legnagyobb bűnösök, mert szabotálták a szovjet előrehaladását és ami még ennél is nagyobb bűn volt, azt magyarázták, hogy a szovjetnek együtt kell haladnia Németországgal. A „Pravda” a hivatalos lap azt írta róluk, Kamenevról és Zinovievéről, Bucahrinról és Rykovról, hogy nem is emberek, hanem az emberiség salakjai, akiket ki kell irtani és el kell tüntetni a föld színéről.

Ne feledjük, hogy ebben az időben a szovjet hadsereg munióit küldött Spanyolországba, ahol szembe állott vele a „Kondor” hadosztály, amelyet németországi hazatértek alkalmából Hitler fogadott és üdvözölték őket, mint olvakokat, akik megmentették az ibériai félszigetet a „vörös ázsiai pestistől”. Ezek a szovjet-urak, akik a Kreml parancsára a vádlottak padjára kerültek és nagyrésztük meg is halt, mert agyonlőtték őket, tulajdonképpen azt akarták — a vad szerint, — hogy Oroszország ne támogassa a nyugati demokráciát, hanem egészen más orientációt folytasson.

HARC A VILÁGFORRADALOMÉRT

A vádlottak vallottak.
— Megérdemeltük a halált, sőt a halál-halálát is, mert aljas gazok vagyunk. A szovjet érdeke ellenére, mi érintkezést kerestünk német körökkel és úgy hisszük, illetőleg hittük, hogy az orosz nép érdeke azt kívánja, hogy hagyjunk fel a régi iránnyal, amely bennünket összekötötte a francia-angol demokrácia kormányzattal és ússunk részt az antikomintern blokkban, mert hiszen ez a világszocializmus jövője. Csak így lehet forradalmasítani a világot. Nincsen sok értelme — mondották — hogy a szovjet életet, vagyont, munióit pazaroljon a spanyol hadszíntéren és eszköze legyen a távolkeleten is az angol imperializmusnak, hanem okosabb volna együtt haladni a faszizmussal, amely ellenségünk ugyan, de...
Ennél a „de” szócskánál megállott a józan ész és nem tudott tovább haladni egyetlen lépéssel sem. S ekkor elhangzott az ítélet a moszkvai perben. Egy-két életfogytiglani szibériai száműzésre ítélt vádlottan kívül, a többieket a GPU agyonlőtte az ítélet alapján. Tehát lényegében azért haltak meg, mert előbb merték két évről hirdetni azt, amit most Sztalin megvalósított.

MI A STALINIZMUS LEGNAGYOBB ELLENTÉTE A TROCKY-IZMUS?

Mi, akik távol állunk a kommunista ideológiától, már évekket ezelőtt megmondtuk, hogy Trocky és Sztalin között miben rejlik a legnagyobb ellentét. *Mig Trocky nem volt és nincsen tekintettel arra, hogy egyedül az orosz nép mennyire boldogul, hanem csak trambulinnak tartja az orosz szovjetet ahoz, hogy az egész világon forradalom törjön ki, addig a stalin elveket vallók azt mondják, maradjon természetesen időtlen-időkig a kommunista rendszer Oroszországban, de nekik első és legfontosabb, az orosz nép boldogulása.*

Ezért lett újra imperialista a mai Oroszország. Nekik nem mindegy, hogy mi történik a balti államokban, nekik nem közönyös, hogy a finn impérium alá tartozó Aaland szigeteken van-e hadibázis vagy sem.

Miért ült hetekig Saracoglu török külügyminiszter Moszkvában? Mert a Kreml urának igen fontos, hogy mi van Ankarában és a Dardanella szoroson keresztül milyen kereskedelmi és hadihajók mennek át. Nekik is kell a „Lebensraum”, s újra kísért a cári Oroszország imperializmusa. Sztalin előbb orosz és csak azután kommunista, ahogy Chamberlain is előbb angol és csak azután demokráciavédő.

Ugy látszik, a nacionalizmus nem ismer olyan elvét, amely előbbrevaló volna, mint amilyen ő maga. A német nacionalizmus nyíltan hirdeti, hogy a legfőbb érdek a német nemzeté, s ezért mindent lehet és szabad tenni, ahogy Hitler azt a „Mein Kampf”-jában megírja. A legáltalánosabb és igazságtalanabb fegyverekkel is lehet harcolni, ha a „NÉP” érdekében van szó. Nincsen a machiavellizmusnak és jezsuitizmusnak (Cél szentisíti az eszközt!) olyan fegyvere, bőséges és sokrétű fegyvertárában, ami ne volna elég jó felhasználásra, ha egy nép érdekében van szó.

KIK LÁTTAK JOBBAN?

Bucahrin és társai körülbelül előbb hirdették mint Sztalin, a németekkel való együtt-haladás szükségességét, de ők — kétségeltlenül — a világorradalom érdekében akarták a német szövetséget és nem az orosz imperializmus nagyságtételéért. Alig két évre rá, ami akkor bűn volt, most erény lett! *Erénye volt a németekkel együtt haladni, de nem a világorradalom, hanem a régi „cári imperializmus” érdekében.* Akkor az Atyuska volt a „fekete cár”, most helyében ott ül Dzsugasvili Josif, aki Sztalin néven uralkodik százhetvenmillió ember fölött. Bucahrinek a kommunizmus érdekében akartak együtt haladni Hitlerrel, most úgy remélték, hogy ezáltal eltávolítsák a szociáldemokráciától és a nyugati felemás, kompromisszumos polgári langyosságától és a kommunizmus a „nemzeti szocializmus” erőszakán keresztül jut el a végcéljához. És Sztalin megvalósította a halálraírt forradalmároknak, a szabotálóknak ezt az elvét, de az orosz imperializmusért, nem pedig a forradalom eszményéért. Ez a leglényegesebb ellentét a két irányzat között.

EPILOGUS

Akkoriban, nem is régen, alig 20 hónapja, emberek bátran szembenéztek a pus-

kacsóval, a moszkvai fogházudvaron, mert a forradalom és az orosz-forradalom életérdekének látták a németekkel való megegyezést. Ezeket a koponyákat sortíz érte és ma már elrothadtak a földben. Fölöttük pedig, hamvaik felett leszállott von Ribbentrop külügyminiszter ur hárommotoros repülőgépe. A repülőtérén horogkeresztes zászlót lengetett a szél és Sztalin mosolyogva rázza kezét a német megbízottnak. Így győzött az „igazság”, amelyet valamikor nagy „I”-vel írtak, ma pedig ez az „i” egészen eltűnt.

Idetartozik a nemzeti szocializmus elkételeztsége is az orosz-német szerződés lehetősége ellen. A nemzetiszocialista doktrínák első és legalapvetőbb alapelve a bőve-vizmustól való teljes elszigetelődés volt. *Ratheneaut még a weimari Németországban azért gyilkolták meg a rohamosztagosok, mert a bolszevista Oroszországgal meköttötte, mint külügyminiszter, a rappalói kereskedelmi szerződést. A nemzeti szocializmus is halált osztott tehát a kommunista Oroszországgal való „cimbordás” miatt, épp úgy, mint Oroszország az ellenforradalmi Németországgal való szövetkezés miatt.*

Soha, mióta a világ fennáll, nem mondott ennyire csődöt minden, amivel az emberek százmillióit szédítették. Amiért tegnap vérpadra mentek, ma már nevelés tárgya lett. Ha Tuchacsevsky érne, meg Rykov, nagyon csodálkoznának, ahogy mi is bámmiuk az emberi rövidlátásnak ezt a mai orgájiát. Ahogy csodálkozna a sok nemzeti szocialista „mártír” is, ha látná, hogy a két elv, a tűz meg a víz, mily szépen haladnak most együtt.

A nemzeti szocializmus csödjé bekövetkezik e megegyezés után, de ne feledjük egy percig sem, hogy az orosz kommunista is nagyot buktak a világ dolgozó millióinak szemében ezzel a német megegyezéssel. Kiderült, hogy előbb jön az orosz nacionalista, s csak azután a kommunista. Vakard meg a vörös zubbonyt, alatta ott van a fekete ruha...
A francia-angol és amerikai munkásság csalódását ma még a háború izgalma egy kissé háttérbe szorítja, de utána majd egészen más elgondolások következnek. Ahogy fogóságba kerülnek már most a francia kommunista vezetők, De később nem is kell majd elfogni őket... „mert kiabrándultságuk anélkül is tökéletes lesz...”

— AZ AMERIKAI JOINT MEGBI-ZOTTJA EUROPÁBA JÖN.

Newyorki jelentés szerint az American Joint Distribution Committee megbizta dr. Joseph Rosent, hogy Európába utazzon és a helyszínen vizsgálja meg a különböző európai országokba került új menekültek segélyezésének szervezeti lehetőségeit. A lengyelországi menekültekről van szó elsősorban, akiknek helyzetét súlyosbítja az a körülmény, hogy ha sikerül is valamennyi zlotyot magukkal vinniök, a legtöbb európai országban nem tudják értékesíteni a lengyel valutát. E menekültek segélyezésével, amelynek megszervezésére irányul dr. Rosen küldetése, távolról sem lehet szó az ezzel kapcsolatos szükségletek kielégítéséről. A Jointnak és a többi nagy zsidó szervezetnek a lengyel zsidók százezreire kell gondolniök, akiknek házaik teljesen rombadöntöttek a bombatámadások és akiknek egzisztenciája teljesen megsemmisült. Rendkívül súlyos kérdés az özevgyek és árvák sorsa, akiknek családjaik a csatateren vagy a bombatámadások következtében estek el.

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű orl. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!

A ljubavitsi rebbe a nyáj őrzője marad...

Nem írtak meg legtöbbször, mert nem tartottuk dicsőségesnek, amikor hallottunk olyan rabbikról, akik otthagyták a „nyájat”, amikor a legnagyobb szükség volt rájuk. Elszéledtek, biztonságba jutottak, ki amerikai országokban, ki nyugati emporiumokban, sokan pedig a Szentföldre kerültek, mások pedig utlevéllel a zsebükből várják a pillanatot, amikor ott kell hagyják babajutott hűveiket...

De annál inkább irunk kell a ljubavitsi főrabbi, a Schneerson dinasztia mostani „uralkodójáról”, aki a varsói rémpapokat, a bombázást és német ostromot ott élte át a kétségbeesett vídvágyosban negyszáz ezer zsidó között. Amikor megegyedtek a lengyel és német katonai hatóságok, hogy körülbelül 1200 külföldi elhagyhatja a várost, a ljubavitsi rebbe nekik is akartak adni passpartout, hogy ezekkel távozhaj Varsóból. S akkor kijelentette a rebbe, hogy nem megy. Nem megy azért, mert éppen ezekben a borzalmas órákban nem hagyhatja el nyáját, hiszen most van legnagyobb szükség rája. És ott maradt az ostromlott, éhező, lebombázott égő városban. Ki tudja — azt majd a jövő történetírója fogja megírni tudni, hogy mennyi erőt és kitartást adott ez a gesztus a szerencsétlen varsói zsidóknak.

A ljubavitsi rebbe nekem nem ez az első nagy történelmi és drámai gesztusa. Ismeretes, hogy néhány évvel ezelőtt a szovjet urai Kievből előbb halálra, majd Szibériába való életfogytiglani deportálásra ítélték, amiért ellenszegült a vallásellenes rendelkezéseknek. Ekkor az amerikai zsidóság intervenciója mentette meg a többszáz ezer hívővel rendelkező rendkívül nagy tudású főrabbit.

A ljubavitsi rebbe családjának alap-

MEZEY BELA:

A charharovi titok

Abban az időben már harmadik éve voltam az orosz fogságban. Még az 1914-es Leberg körüli harcokban kerültem fogságba és ugyszólván az egész orosz birodalmat végigutaztam. Legelőször a nisznij-novgorodi, elosztó táborba kerülünk, vagy három hónapot lézengtünk itt, akkor jött a rendelet, hogy Taratinbe kell mennünk. A legénységet itt földmunkára adták ki, mi fiatalabb tisztok a baraktáborban élünk és nyelveket tanulunk. Taratinban sem volt sokáig maradásunk. Valami kisebb szabálytalanság miatt egy pár fiatal tisztet, köztük engemet is, a hírhedt krasnojarszki fogolytáborba vezényeltek. Ujra csüggődi hónapok és unalomba fulladó hetek következtek.

Nem akarom hosszú hadifogságom történetének minden részleteit feleleveníteni, elég az hozzá, hogy mikor a bolszevista forradalom kitört, engem már egy kis délországi városkában, Chaharoban talált. Katonaruhám már régen rongyokká züllött, föld-földöltött civiltágnya takarta a testemet, száználma külsővel lézengtem a kis városka utcáin és alkalmi szolgálatokkal kerestem meg a szűkös betevő falomat. Ebben az időben már megszűnt létezni számomra a tér és idő fogalma. Már nem emlékeztem semmire sem. Agyamból eltűrödtött előbbi huszon-

Régi olcsó árak

Legnagyobb választék

Csak jó minőség

DEUTSCH POSZTOARUHAZ

„Electa” szövetek egyedüli lerakata

lőja Menachem Mendel Ljubavits volt, a chabad-iranyzat vezetője, aki 1789-ben született és 1866-ban halt meg. Schneur Salman, a világhírű lachi rabbi házában nőtt fel és már tizenhárom éves korában kabbalát tanult. Azt mondják róla, hogy Schneur Salman halála után almaiban megjelent és bizonyos talmudi részekre felvilágosításokat adott neki, amelyet ő azután feljegyzett. 1843-ban az orosz köz-művelődési miniszter Szentpétervárra gyűlést hívott egybe, amelyen a legtöbb rabbi a chassidizmus szabad gyakorlása ellen szólalt fel. Erre a miniszter kedvezőtlen határozatot akart hozni a chassidizmus

ellen, de amikor véletlenül imádkozni hal-lotta Menachem Mendel Ljubavits-ot, egészen áthangelődött az ő javára. Ő gyűjtötte össze Schneur Salman műveit, „Likute Tóra” címen. Még azt is feljegyezte, amelyek ima közben jutottak eszébe. Főbb műve, a „Cemach Zedek” csak halála után jelent meg, de sok minden műve elpusztult abban a tűzben, amely házában dult.

Melto utóda volt ennek Schalom Baer unokája, aki atyját, Sámuel követte, mint a ljubavitsi chassidok vezére. Salom Baer nagy jesivát alapított, ahol állandóan több, mint ezer kiváló tanulmányos nyert kiképzést. Ezek lettek az orosz zsidóság utó-

két évem története, elfáultam, lélektelenül kóborol-tam a chaharovi sáros utcákon, évszám, hónap, dátum, helyszín mind-mind otybá tünnek fel, mint egy-kori életem eliskasztott reminiscenciái, mint a kis falusi besz-hámídrásunk távoli szilhouettje és gyakran összevetészettem Reb Smül Jidet, a mi kis falusi sámészünket a tobolszki, vagy omszki külvárosi imá-házak kis koldus magedjával. Édesanyámnak, apám-nak, hugaimnak, öcsémnek arca már csak elmosó-dottan, csak víziszőzertlen élt bennem. Sokszor, ahogy ültem a chaharovi utcaszegleten kérdéseket tettem fel önmagammal, mintha saját magammal lennék vizs-gálóbírája és feleltem a kérdésekre, gyakoroltam ma-gamban a válaszokat, hogy régi énem tudata ki ne hulljon belőlem az ismeretlen térbe és időbe:

— Hogy hívják? — kérdeztem önmagamtól sut-togva és azt hittem, hogy a kérdés feltevése már magában hordja a közeledő elmebomlás csahatatlan előjelét.

— Hol laknak a szülei? Vannak-e testvérei — vinnogyott bennem a mindénáron emlékezni akarás feszülése és boldog sóhaj hagyta el mellemet, mikor pontosan megtudtam felelni a feltett kérdésekre.

— Két kis hugom van, két kis öcsém, Marci és Dező. A legkisebbik, most lehet 13 éves. Így nyár vége felé — pedig tudtam pontosan a dátumot, haj-haj kiment az eszemből — van a születésnapja. Biz-tosan édesapám tanította meg a filinológásra, hogy mire „bármicvoh” lesz, eleget tessen a fóra paran-csának.

Bármicvoh, (filin, Tóra... zuggott bele a rémület az agyamba... Ezeket a dolgokat én már mindet elefelejttem. Évek óta nem voltam templomba, hol-ott, odahaza édesapám házában este-velleg hűseges templombajárók voltak.

Végigsimítottam homlokomat, mint aki nagy és súlyos ájulásból most kezd visszanyerni öntudatát és ott a chaharovi piac szegletén halkan mormolni kezdtem a régi, drága elefelejtett imák szövegét... hogy is van?

...Vohávio esz adonáj elajhecho b'chol P'vov-cho... úgy, amint drága édesanyám tanította, mikor még alig három esztendő voltam, kezemet össze-téve, kicsit durcás arccal és vágyakozó szemmel pislantottam a gőzölgő finom kávé és káfi felé...

Mint akit titokzatos lidércek csalogatnak, vagy min az ébrenjáró holdkörös vonszoltam magamat a chaharovi utcákon és kerestem a zsidó templomot. Nem is kellett sokáig keresnem, a piac egyik kis görbe mellékutcájában állott a típusi kisvárosi zsidó templom, színes üvegablakokkal, frontális és oldal-ajtóival, kis miniatűr tornyocskáival, mint annyi ezer és ezer zsidó templom a föld minden zugá-ban.

A templom zárva volt. Ilyenkor késő délelőtti természetesen már senki sem volt a templomban. Bizony, fogalmam sem volt róla, hogy milyen hó-napban vagyunk, július közepén, vagy augusztus végén? Kezd van-e vagy csütörtök? A napok és évek kiestek, kihullottak agyam tevékenységi köré-

érhetetlen vezérei az elmúlt utóbbi évtize-
dek alatt.

Salom Baer alatt, aki a mostani lju-
bavitsi rebenek édesapja volt, a Schneer-
sohn rabbinasztia nem csupán egyházi,
hanem politikai tekintély is volt. 1910-ben
a nagy rabbi, mint a zsidó kultuszüggyek
vezetőjét, Szentpétervárra hívták és mint
a rabbigyűlés elnöke, ő vezette le az orosz
zsidóság rabbiakárának megbízásából ezen
értekezletet.

A nagy tekintélynek örvendő szent-
életű rabbi úgy nézett ki, mint valami te-
kintélyes nyugateurópai államiúr. Ennek
dacról rendkívül vallásos volt és mint ku-
riozitást említett azok, akik ismerték, hogy
papaszemének első részét egy át nem
látszó anyaggal pótolta, hogy a világ
hívságos érzékekre ható részét ne is le-
gyen alkalma látni, hanem csak a belükre,
meg a szerénység szimbólumára, a könyv-
re koncentrálna minden figyelmét. 1921-ben
halt meg a Don mellett Rostovban.

Ezek voltak a nagymultu lju-bavitsi
rabbi dinasztiának fejei. Ezek adták a lju-
bavitsi rabbi háznak nagy egyházi és poli-
tikai tekintélyt. A jelenlegi rebbe méltó
utóda nagy őseinek. Nem csupán a szelle-
mieknek hősra, hanem amint a kievei és
varsói példa mutatja, személyes önfelelő-
dással is szolgálja nem csupán az Örökké-
valót, hanem a zsidó nép ügyét is...

A palesztinai németek

és a zsidók

Ki nem tudja, hogy Palesztinában
voltak régidők óta német telepesek? A
templáriusok alapították és tagadhatatlanul
szép eredményeket értek el a kolonizáció
terén. A zsidók is, az angolok is
törték őket. Törték, mert nem vallják a
szemet-szemért elvét. Ezzel szemben a
háború kitörése napjától kezdve meg-
szűnt az angolok toleranciája. Elvégre
nem tűrhettek kémekeket és ellenségeket
egy fontos stratégiai ponton.

A németek telepelt zsidó csapatok
szálltak meg. Ugy hiszik, hogy a templá-
riusok tiltakozni próbáltak az ellen, hogy
éppen zsidók szállják meg a kolonizációt.
Nem bírta el göggyük és indokolatlan
büszkeségük, hogy zsidók, pont zsidók
jöjjenek és ügyeljenek fel. Dacára annak,
hogy a zsidó rendőr és katona soha és

sohol nem viselkedik úgy, mint — mond-
juk — egy német tenné hasonló adott
esetben. Természetesen az angol pa-
rancsnokság nem adott semmit erre a
„panaszra” és ma is zsidók ügyelnek fel
a német kolonizációra.

Aminthogy igaz az is, hogy amikor
átadták a Jeruzsálemi német főkonzulnak
az utlevelet, amely azt jelenti, hogy utaz-
hat, akkor az angol magasrangú tiszt ki-
sértelesen egy zsidó volt a tolmács. Még
hozza egy Németországban elszármazott,
vagy magyarul mondván, egy kikérgetett
zsidó. Vajon mit érezhetett az a zsidó e
pillanatban. Minden önérvényes éscionista
zsidó álma ez. Zsidó földön, zsidó unifor-
misban átadni a német főkonzulnak az
utlevelet, mert „hadállapotban” va-
gyunk. Nem mi üzentünk háborút. A zsi-
doknak 1933 március 1-én üzent háborút
a Harmadik Birodalom. És a zsidó — ille-
tőleg még csak félig zsidó — Palesztina
hadállapotba került a német főkonzul-
mal. A főkonzul urak rosszul eshetett
egy találkozni egy kikérgetett németor-
szági zsidóval. Hát még rosszul se essen?
Mány németnek és mennyi minden kelle-
ne rosszul eszen, ha mindazt visszafel-
nek nekik a zsidók, amit ők okoztak a
zsidóknak? Többet, milliószor többet,
mint amennyit ezek a kis palesztinai
epizódok jelentenek.

Szombatosok is lesznek

A középkor ridég az embertelen vi-
selkedését a zsidósággal szemben a re-
formáció nyihította. Humánusabb felfo-
gás kezdett érvényesülni és feltűntek a
lélzsidók, vagy azok, akik a Biblia sze-
reletük révén közelebb jutottak a zsidóság
hoz. Ilyen értelemben „lélzsidó”-nak gu-
nyolták Reuchlin Jánost, Hugo Grotiust,
a nagy jogi filozófust, sőt magát Kálvín
Jánost is. Magyarországon is erősödött a
mozgalom, az 1557-ik tordai gyűlés, mely
a vallás szabadságáról szóló rendelkezé-
sével világhíre tette azt, mert bátran
mondta ki ez a határozat, hogy min-
cenki szabadon üzheti vallását. Még ér-
dekesebb, hogy 1569-ben a nagyváradi
hitvita alkalmából nyilvánosan kijelen-
tették, hogy a hit Isten ajándéka és a
lelkismeretet kényszeríteni nem szabad.

Az egyik reformáló közösség az uni-
tarizmus, amely Angliából indul el, Er-

délyben különösen felvirágozott. Székely-
földön Dávid Ferenc volt az a hatalmas
energiájú és langszellemű férfi, aki az
igazság védelmében a vérpadig ment.
Eáthory Kristóf, István fejedelem öccse
véres kézzel nyomta el az unitáriusságot,
ezért Dávid Ferencet életfogytiglani fog-
ságra ítélték és a dévai várban halt
meg 1579-ben. Az ő fellépésének ered-
ménye volt az erdélyi szombatosok ke-
letkezése. Hívei éjjel-nappal forgatták a
bibliát és rászemlétek arra, hogy az ő és
utsovétség szoros kapcsolatban van-
nak. A szombatosok első korszakában,
amely 1588-tól—1621-ig terjed, inkább
keresztény álláspontot vallottak, a má-
sodik korszakban mindinkább a zsidó
vallás felé hajlottak és 1638-tól, a har-
madik korszaktól a XIX-ik századig ter-
jedő időben mindinkább elmosódik a ha-
tárvonal.

Ennyit kell tudjunk egyelőre a zom-
batosság keletkezéséről s ezt abból az
alkalomból mondjuk el, hogy a mende-
mondák szerint, egy nagyváradi és szá-
mos erdélyi zsidó most szombatos akart
lenni. Természetesen olyan „link” zom-
batos, aki ezental épen úgy nem tartja
majd a szombatot, mint eddig. Remélhe-
tőleg az igazi szombatosok kidobják őket
sorakból, mert ez nem más, mint el-
hagyni a zsidóságot. Ha a mesümedek a
többi vallások egyik felveszik, az „sáb-
lonos” volna, de szombatosnak lenni, az
más. Ezek lennének az első szombato-
sok, akik nem tartják meg a szombatot...

— Huszezer család a Hule-területen.
Egy tökéletesen, a Keren Hajjeszóddal
karöltve, rövidesen néhány új, főleg ne-
hezjárni dgaft fog létesíteni, amely a ter-
vek szerint több, mint ezer munkánkat
ad majd megélhetési lehetőséget. Ezeket
az ipari vállalatokat főleg Haifa körül te-
remtik meg a Keren Kajemének Emek
Zebulon-beli földjein. Rövidesen megke-
zdődik a zsidó földművelő alap birtokában
levő Hule engedelmének a kiaknázása
is. Ilyen irányban bejelentés hangzott el
az elmúlt héten az angol oldalhóban. Ez
is hozzá fog járulni a jisiv gazdasági
helyzetének fellendítéséhez és új lehetősé-
geket teremt majd a bevándorlók el-
helyezkedésére. Szakértők véleménye
szerint ezen a területen 500 mezőgazda
család tud majd elhelyezkedni, aki mel-
lett más 15 ezer család élhet meg.

höl. Rengetegen voltunk akkoriban ilyen hadifoglyok
Oroszországban.

Mánap ismét elítógattam a templomba, de
most már kora reggel. Allg egy pár öreg lézengett
a templomban! Tiszteletgatóan és civilrongyaimhoz
illő koldusi szerénységgel megálltam a templom
utolsó padjánál. Az imádkozó öregek ügyet sem ve-
tettek rám. Ismeretlen voltam, kémekek, denuncians-
nak, veszedelmesnek tarthattak.

Az ima végetérvél háttortalanul odaléptem a leg-
közelebb álló öreg zsidóhoz és orosz nyelven a tili-
linjét kértem: imádkozni akartam. Az öreg zsidó
végigment tekintetével, egy pillanattig habozott, aztán
szólanul nyújtotta felém az imaszíjjakat. Hozzáálltam
az imádkozáshoz, s mikor elmondtam a tizenharc
áldást, hazai szokás szerint elkezdtem az imaszíj
levetését. Az öreg, aki leste imámozdulataimat meg-
szólalt:

— Ovinu mélkénut is kell mondani...

— Mért? — kérdeztem.

Az öreg gyanakvása egy pillanatra újra fellob-
bant. Öreges pápaszeme alól kutatón nézett rajtam
végig. Aztán halkán adta meg a felvilágosítást.

— Ilyenkor Roshasonoh és Jomkipur között min-
dennap mondunk Ovinu mélkénut... Holnap Erev
Jomkipur, holnapután Jomkipur van... Maga ezt
nem tudta? — tette hozzá szemrehányó hangon...

Mihtha ököllet vágta volna bele a szívem köze-
pébe... Szent Urstein, holnap Erev Jomkipur, hol-

napután a nagy, a szent nap, Jomkipur... A mult
héten volt Roshasonoh... Ovinu mélkénut... Un-
száne Toké... Din... Sofáruvász... És én lézen-
gő barom a chaboróvi utcaszeletlen semmiről sem tud-
tam semmit. A lelkiismeretfurdalás összeszorította a
torkomat, hangot akartam adni, szólan akartam, de
nem jött hang az ajkamba... Arcom a szegycintől,
az ellátlótság önvádjától nekiveredett és szemcím-
ből hirtelen nagy könnyecspek buggyantak elő.
Mocskos, kormos, kisárgult zsebkendőmet előhuztam
nadrágszemből és azzal száritottam fel könnyeimet.
Az öreg látható részvételt nézett rám:

— Maga ugye hadifoglyok.

— Igen, válaszoltam. Már több mint három éve
vagyok hadifoglyok.

— Hová való? — kérdezte és ebben a pillanat-
ban éreztem, hogy három év után most jut alkalmam
először szívemet kiönteni.

Elmondtam, hogy ki vagyok, honnan kerültem
Oroszországba. Kik a szüleim, nagyapám — ha
ugyan még él az öreg — milyen hetedhetországban
híres „lálmid-chochem”, szóval elmondtam az öreg-
nek összes családi körülményeimet.

A templom közben kifűült. Az öreg elhívott ma-
gához. Hármán voltunk. Az öreg, a felesége és egy
már idősebb leányuk. Az öreg — anélkül, hogy ő
bemutakozott volna — bemutatott a feleségének és
leányának. Egy dézsa forró vízben alaposan meg-
mosakodtam, mire a mosással készen lettem, már

friss fehérenmü várt. A néni, ahogy végig gusz-
tálta öltözetemet, nagyot sóhajtott, ide-oda tipegett.
Az öreggel beszél egy pár szót, majd a leányhoz
fordult és vele tanácskozott. En csak annyit hallot-
tam, hogy a leány megjegyezte:

— Hát adjunk neki a Leóéból... Leónak ugy-
sem kellenek már ezek a ruhák

Leó biztosan az öregek fia lesz, gondoltam ma-
gamban, vagy pedig a leányuk férje. Biztosan a Leó
is a herciéren van, vagy pedig hadifogságba került.
De nem tartottam helyénvalónak kérdézködni. Az
öregek pedig nem beszéltek. Általában valami titok,
valami nagy haligatagság ülte meg őket. Nem fecse-
tek, mint az öregek szoktak, szólanul jártak-keltek
a háromszobás kis lakásban, szólanul intéztek dol-
gaikat, egymásközötti is ugyszólván beszéd nélkül ér-
telketek. Valami őszintés megérzés suglalta nekem,
hogy valami nagy rejtetgetni valójuk lehet az öre-
geknek és egy pillanatra felillant bennem, hogy a
titkok és érhetetlenségek Leóval kapcsolatosak.

Ha előbb még gondoltam rá, hogy érdeklődni
fogok, most már gondolkozom töltoita, hogy érdek-
lődjem részletesebben. Reggeltől, az öregek meg-
hívtak holnapra bűjteltő vacsorára és Jomkipur este
utáni étkezésére is.

Hálásan köszöntem meg a meghívást. Erev Jom-
kipurkor vacsoraidőtől jelentkeztem az öregeknek. Már
meg volt terelve számomra. Az öreg kikészített
részemre egy ünnepi máczort és egy tálizt is.

Jobb és olcsóbb
védőszer
érdes bőr ellen
nem létezik.

Egy napig uralkodott

Zsidó király Lengyelország trónján

Amikor a lengyel királyválasztó főnemesek, Radzywill Krzysztof
Niko!aj herceg ajánlatára Saul Judycz Katzenellenbogen, a páduai
rabbi fiát ültették a lengyel trónra

A napilapok sok lengyelországi híre között allg
észrevehető híreske jelent meg, amely ugy szólt,
hogy Radzywill hercegnek 190.000 holdas birtokát
az oroszok elkönfiskálták és a herceget fogságba
veleték, sőt egyes híradás szerint halálra is ítélték.

Radzywill herceg családja évszázadok óta nagy
szerepet játszik a lengyel történelemben. Az urak-
lódó családok közé tartozik, akiknek egyik őse,
Nikolaj Krzysztof Radzywill herceg a XVI-ik szá-
zékban zsidót választott meg Lengyelország trón-
jára. Most, hogy a lengyel nép és országa oly tra-
gikus napokat él át, érdekfűdesre tarhat számot,
ha megírjuk történelmi forrásunkkál alapján en-
nek a „zsidó uralkodó”-nak egy napos uralmát.
Szívszorogatóan érdekes ez a történelmi vissza-
pillantás, amely feltett mélyesges emberi részletek-
kel és rámutat arra a lengyel tragédiára is, hogy
nem tudtak már évszázadokkal ezeltől sem kon-
strukív államalkotó életet élni, mert a vita és a
főnemesség féltékenysége nem engedte, hogy béke-
sen döntsének a királyválasztás feől.

KIRÁLYVÁLASZTÓ GYÜLÉSRE ÖLNEK ÖSSZE A LENGYEL FŐNEMESEK.

Forró nyári nap volt az Ur 1587-ik esztendőjé-
nek augusztus 14-én, amikor Varsóban összeült az
országgyűlés, hogy megválassza Lengyelország új
királyát. Nemrég hunyt el Grodnóban a nagy Bá-
thory István, Erdély fejedelme és Lengyelország ki-
rálya, aki olyan sikeresen harcolt a moszkoviták,
a tatárok és törékök ellen, hogy Lengyelország uralta
egész Kelet-Európát. De belsőleg nem volt rendben
az ország. A főnemesség között vallási viszály dult,
az ellenreformáció már kikezdte a protestánsok
egyenjóságát s a belső villongások megállították
a város fejlődését. Nem volt könnyű lecke ebben
az időben királyt választani. A szabad királyválasz-
tás joga az országgyűlést illette meg. De hogyan
éljenek ezzel a joggal, amikor itt áll közöttük a
nagy elválasztó: a vallás?

A Pacta Conventa nagyon szorította a király-
választó főnemeseket. Igaz, hogy ez a paktum köte-
lezte a választandó új királyt a nemesek privilégiumai-
nak megtartására — Báthory elödjétől, Anjou

tudnak, akik féllábbal már a sir szélén állnak
és rájöttek az élet hiábavalóságára.

A titokzatosság, amely az öreg személyét —
megítélés szerint — körüllegte, csak nőtt
szememben a Jomkipuri istentisztelet alatt. Az
öreg semmi „kovedben” sem részesült. Nem hívták
fel a Tórához, még csak egy árva „psziche” sem
juttott neki. Pedig egyike volt a templom legöre-
gebbjeinek.

Megkérdeztem. Voltunk már olyan jóban, hogy
kérdést intézhettem hozzá. Illedelmesen, ahogy fia-
tal tacsok megszólíthat egy öreg urat:
— Kedves Uram! Hogy van az, hogy Önt sem
a Tórához nem hívták, sem a frigszekrény kinyitá-
sához nem megy fel? Holotti, mint látom, vannak
itt olyanok, akik már két ízben is voltak a frigy-
láda kinyitásánál...

Az öreg nem válaszolt. Láttam rajta, hogy küzd
a válaszadással. Csak jóval percek után adta meg a
választ:

— Nekem nem szabad a Tóra elé járulni...
En a világ egyik legnagyobb bűnöse vagyok...

Nem értettem. Ezek a rokonszenves pillantásu
szemek? A tisztes és szakáll, a nyugodt, kiegyen-
súlyozott, minden szenvedélytől mentes hang? Ezek
valami ropant bűnt rejtgetnének? Fejemet ingat-
tam és tovább mormoltam az ima szavait.

Vége volt a Neilah imának is. Elfűjték az isteni
nagygyakorlati befejezését jelentő sófárriadót, mi is

Henrikétl ennek alapján követeltek olyan pénzádo-
zatokat, hogy a gyönge király hamar megszökött
Lengyelországból, — de szigorúan meg is szabta
az interregnumot, amelynek utolsó napjág feltéte-
lül meg kell választani az új királyt. Ez az 1587
augusztus 14-ike volt az utolsó nap: ha ezen a na-
pon nem választanak királyt, elvesznek a privilé-
giumok is. Mondom, forró nap volt, nemcsak,
mert az augusztusi meleg szinte leolvastotta a dí-
szes ruhákat az országgyűlés termében szorongó
urakról.

A hőség és az izgalom kemény próbára tette a
királyválasztó főnemesek idegét. Sokszor már
ökölre mentek, vagy kardot rántottak, de az új ki-
rály személyében csak nem tudtak megállapodni.

— Válasszunk magunk között királyt — kiál-
totta valaki.

Ez biztosan Zamoyky kancellár hívei közül
való volt: Báthory István rokonát, akit az elhunyt
király Erdély fejedelmévé akart tenni. De hát erről
szó se lehetett; Zamoyky az „egységese vallás” híve
volt, a Jezsuiták barátja... a főnemesek nagy része
ugy félt tőle, mint a tűztől.

— Akkor inkább zsidót választunk! — sivított
egy hang a teremben.

Negy hahota fogadta ezt a közbeszólást. De a
nevetés csak addig tartott, amíg felkelt helyéről
Radzywill Krzysztof Nikolaj herceg. Sápadt, finom
arcát, amin sok élvezet és sok szenvedés nyomai
látszottak, pírosság borította el, amikor beszédét
elkezdte.

— Nem tudom, ki mondta közületek, hogy in-
kább zsidót válasszunk, semmint magunk közül va-
lakit... de ugy érzem, az Isten adta neki ezt a gon-
dolatot. Ha egymást nem találjuk méltónak Len-
gyelország trónjára és kívülről sem tudunk királyt
találni, ma hajnalban szent jogaink vesznek el és
elvész velük Lengyelország fundamentuma is. Jól
gondoljátok ezt meg urak. Nekünk ma éjszakára
király kell, reggelre majd Isten megvilágítja elmé-
teket, hogy megtaláljátok az igazi királyt. Erért in-
dítványozom, hogy válasszunk meg Lengyelország
királyává Saul Judycz Katzenellenbogen, a „kirá-
lyi szolgát.” Talán ő vállalja ma éjszakára a ki-
rályságot.

Egy pillanattal dermedt csönd volt a terem-
ben. Csufolódik velük Radzywill herceg? Vagy vérg
akarja sérteni őket. Zsidót akar ültetni a Jagellók,
vagy Báthory István trónjára?

De nem éppen tréfiás emberként ismerték Radzy-
will Krzysztof Nikolaj herceget, az egykori protes-
tánszt és „billásgépet”, aki a katolikus hitre való
visszatérése után rongyos burkolva zárandokolt a
páphoz Rómába búnhocsnátért. Vilharos, élvhaj-
hászó ifjúság után lett katolikus-üldözött protestáns,
aki máglyahalálra ítélt az atya által kiadott bib-
liát, hogy aztán bűneitől feloldva és megfúszulva

hazamentünk. Finom vacsora várt reánk. Vacsora
után a néni, aki még feketét is tálat. De a háznak a
titokzatossága nem engedeti fel. Éreztem, hogy su-
lyos titkaik vannak, az öreg ma a templomban egy
pár szóval utalt is az ő nagy bűnére... En törtem
meg a hallgatást:

— Kedves néni, és Ön igen tisztelt Uram! —
kezdtém meg a kis szónoklatomat — hálásan kö-
szönöm, hogy egy szegény hadifogollyal ilyen kel-
lemes és az otthonra emlékeztető ünnepi hangula-
tot voltok kegyesek varázsolni. Hígyjék meg, hogy
sohasem fogom elfelejteni ezt a Jomkipurt. Otthon
sokszor elmondom majd... Azonban szeretném
tudni, hogy kihez volt szerencsém, kit említtek
meg hálával ezekért a kellemes órákért...?

Az öregek összenéztek. Szemelkelt tanácskoz-
tak. Ugy éreztem, hogy szeretnék feltelni magukat,
de mintha mégis haboznának... Aztán megszólalt
a néni:

— Mondd meg Cháim, mond meg...

Az öreg ur kicsit rekedtesen válaszolt. Ugy lát-
szik, hangszálait megerőltette az egésznapl imádko-
zásban:

— Kedves fiam, Bronstein vagyok, Bronstein, a
chaboróvi Bronstein. Van egy fiam is, a Leó...
Biztosan tetszett már róla hallani. Nagy ember...
De ő már megváltoztatta a nevét... Ót már nem
Bronsteinnak hívják... Trotkij a neve... Trotkij
Leó... Biztosan tetszett már róla hallani.

terjen vissza Rómából. Mélyeséges komorság volt Radzyvill herceg szavaiban, mint minden cselekedetében a szenvedéses zarandoklás óta.

KI VOLT A ZSIDÓ KIRÁLYJELŐLT? SAUL JUDYCZ KATZENELLENBOGEN, A VOLT PÁDUAI RABBI.

De ez a zsidó király-jelölt se volt olyan figura, akiből gunyt lehetett volna úzni. Ott állt Varsó főterén a palotája, a világ minden tájáról összehordott drága butorokkal, keleti szőnyegekkel, képekkel; könyvtára híres volt az egész világon. Óvé volt a sófőzés, a hidvám, a halászat joga, rengeteg malmában őrlték a lengyel búzát s Báthory István aligba vihette volna sikeres háborút, ha Saul Judycz Katzenellenbogen nem ad kölcsön neki pénzt. Oh, jól ismerték a lengyel főnemcek ezt a Saul zsidót. Báthory István a „királyi szolga” címet adományozta neki, ami kivonta őt az ország törvényei alól és közelítette a királyi lennhatósághoz alá rendelte. Ha végigment Varsó utcáin a nagy szálla ember, drága prémekkel szegélyezett ruhájában, nyakában aranyláncal, — még a keresztények is tiszteltetlően köszöntötték. Mert nemcsak gazdag ember volt, hanem jószágos és bölcs is, kétkézrel adakozó és egész szívvel tanácsadó, büséges szolgája nemcsak a királynak, de Lengyelországnak is. Nemcsak tartotta volna helyecnek, ha éppen Saul zsidóból úznek csafot. De királyi tenni?...

Háromszor ismételte meg indítványát Radzyvill herceg és egyre kisebb lett az ellenállás.

Nyolc órát ütött az óra a varsói nagytemplom tornyán, amikor a lengyel országgyűlésen egyhangúlag királyi választották Saul Judycz Katzenellenbogenat...

AMIKOR PÁDUABAN A HERCEG MENÉDEKET TALALT KATZENELLENBOGEN APIJÁNAK HAZÁNÁL.

Gyalog ment át Radzyvill Krzysztof Nikoláj herceg az országgyűlés házából Saul Judycz palotájába. Rábizáltak a főnemcek, hogy kérdezze meg a zsidót, vállalja-e a koronát. Mindenki érezte, hogy ez csak formasság. Reggelre megjönnek a követei Gripholmból, Svédországból, ahol III. János svéd király fivére, a Wasa-házból való Zsigmond hercegét tárgyalnak, — akkor majd lehet dönteni közte, akit Zamosky kancellár óhajtott a trónon látni és Miksa főherceg közbírt. ... az éjszakán át az okos zsidó nem csinál majd zavart... csak éppen furcsa érzés, akárcsak egy éjszakán át is zsidó király uralma alatt élni...

Majdnem egyidősek voltak Radzyvill herceg és Saul Judycz Katzenellenbogen, de az égő feketeszemű, fekete fényű hajú s szakállú, majd kétméteres zsidó sokkal fiatalabbnak látszott. Nemcsak a főnemcek, de az atyai barátainak jóról tiszteltetlően fogadta Saul a herceget.

— Mi hozza háznak ezt a nagy tisztességét a késti órákban, hercegem? — hangzott az első kérdés.

Radzyvill herceg zavarban volt, szerette ezt a szép szál embert, régtől fogva herájának tekintette. És most abba a látszatba kerül, hogy gunyt akar úzni belőle. Eszébe jutott, hogyan került ez a Saul Judycz Katzenellenbogen az ő védőzárnyai alá. Különös eset volt, jól emlékezett rá, pedig már 15 esztendeje mult, hogy zarandokulván, visszafelé Rómából, lerengyolódva, éhesen, sebzett lábakkal lerokkadt egy páduai ház előtt. Majdnem eszméletlen volt, amikor egy szolgásteremtő ember jött ki a házból és így szólította hozzá: — Az én uram kéret, hogy jöjj be házába, frissítés fel megad és pihenő ki faramalmad.

Csak hermadnap tért magához: csak akkor tudta meg, hogy ki adott hajlékot neki, ki táplálta, ki gyógyította. Öreg zsidó ült az ágya mellett és fogta a kezét.

— Én keresztény vagyok, — mormogta először. — Én zsidó vagyok, Samuel Jehuda Katzenellenbogen, a páduai rabbi. Az én vallásom nem tiltja, hogy segítsék és házába fogadják szűkölködőket... a fiéd se parancsolja, hogy ezt visszautasítsd, úgy tudom... De az egy Isten parancsa, hogy segítsünk azon, aki társorul s te nagyon rossz

állapotban voltál, amikor innen az ablakomból megláttalak házamban előtt.

Azán beszélték egymással egész éjszakán át. Radzyvill Krzysztof Nikoláj herceg és Samuel Jehuda Katzenellenbogen, a páduai rabbi. Amikor másnap utnak indult, új ruhával, pénzzel látta el a rabbi a herceget, aki gyolászterrel folytatta útját — amint a pápa parancsolta — Lengyelország felé. — Mit tehetnék érted rabbi? — kérdezte bucsuzóban.

— Semmit hercegem... életem Isten kezében van; én az Ő szolgája vagyok. De ha meg akarod örvendeztetni lelkemet, érdeklődj fiam, Saul felől, aki ott ül Brest-Litovszkában, a nagy rabbi lábánál. Tudd meg, hogy halad a tudományokban és vigd el neki az én áldásomat...

— Megígérem rabbi, hogy törődni fogok a fiaddal...

HOGYAN KÉRTE FEL RADZYVILL HERCEG KATZENELLENBOGENT, HOGY VALLALJA EL A KIRÁLYSÁGOT

Radzyvill herceg megtartotta a szavát. Most, hogy a különös küldetéssel írt út a páduai rabbi fiának palotájában, kiemelkedik az emlékezés ködéből a jelenet, amikor először jelent meg a hívására Saul Judycz Katzenellenbogen, a bresztowoski talmudiskola növendéke. Sugárzó értelme éppen úgy elragadta a herceget, mint az a forró büszkeség, amellyel apjától beszélt. Egész embert érzett meg benne a herceg — és nem csodálódott. Házisidőjévé nevezte ki és Saul Judycz Katzenellenbogen nemcsak a Radzyvill-vegyont szaporította, de azokat az cirkósi értékeket is, amiket a bűnbocsánatot nyert herceg a nagy zarandokutól magával hozott Rómából. És mennyi szolgálatot tett később Báthory Istvánnak és Lengyelországnak: erre is gondolt Radzyvill herceg, amikor közölte Saul zsidóval az országgyűlés határozatát.

Saul csodálkozva hallgatta. Mely tekintetében hámat ült. Majd megszólalt:

— Nem, hercegem, te megakarod tréfálni a szolgádat... próbára akarod tenni a hűségomat...

— Nem tréfálok, Saul... az országgyűlés téged választott Lengyelország királyává. Én érdemelnék tartani a trónra életed fogytáig, de tudom, hogy ebbe a főnemcek sohasé nyugodnak bele... Ma éjszakára azonban vállalom meg a királyságot... hogy elgondolkodhassanak egyenlenségük fölül...

— Ha annyi bölcsességem lenne, mint Dávid, vagy Salamon királynak volt, akkor se mernék vállalkozni rá, — még egyetlen éjszakára se. Az én népem ezt hinné, hogy elvesztettem az eszem, nagyretörök, hogy túlságosan ki akarok emelkedni soraimból. Távolságot el ítélem, hercegem, ezt a kísértést...

Radzyvill Krzysztof Nikoláj érezte, hogy Saul Judycz Katzenellenbogennek milyen fájdalmas és kétféle szerepet szánt. De nem taglított: Lengyelországnak ma éjszakára király kell. Nyomós érvet vetett a latba.

— Szereted Lengyelországot, Saul? — Isten után a legjobban... — Lengyelország érdeke azt követeli, hogy ma éjszaka te légy a király!

— Adj egy órai gondolkodási időt, hercegem. Szeretnék beszélni feleségemmel és gyermeimmel...

EGYETLEN TÖRVÉNY, AMELYET A ZSIDÓ KIRÁLY HOZOTT.

Amikor letelt az egy óra, Saul Judycz Katzenellenbogen ott állt ismét Radzyvill herceg előtt. A hercegnek úgy tűnt, hogy van valami a „királyi szolga” tartásában, ami nem szolga, hanem királyi. Színe úgy állt, mintha királyi kinyilatkoztatásra készültne. A hangja bátran és tisztán csengett.

Egészségét veszélyeztető Náttaláz-Grippa-Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a Kellémesen illatosított Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

Uj üzlet! Uj üzlet!

„Elysée” CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12 (Golya-aruházzal szemben)

Tekintse meg áruáraklárunkat vételköltségteljesítés nélkül

Női lehnőrmünk nagy választékban

Divatsálak, divalóvek, keztyűk, harisnyak, brossok, clipsek, sfb. nagy választékban Olcsó árak! — Figyelmes kiszolgálás!

— Mondd meg Radzyvill herceg az országgyűlésnek, hogy vállalom ma éjszakára Lengyelország királyságát, ha egyetlen törvényt szabad hoznom.

— Az országgyűlés együtt ül és várja válaszádat, Saul. Mi legyen az a törvény?

— Csak annyi, hogy aki zsidó őt meg, épügy bűnhődjék, mintha főnemest ölt volna meg. A törvény most különbséget tesz. Pedig Istennek egyik ember élete olyan kedves, mint a másiké.

— Más kívánságod nincsen, Saul? — Nincsen.

Radzyvill herceg meghajolt. Nem a „király”, hanem az emberi méltóság előtt, amelyet Saul szavai sugárzottak. És eltávozott.

... Feszült kíváncsisággal várták vissza a főnemcek Radzyvill herceget. És amikor éjfélűt ütött az óra, a varsói országgyűlés már törvénybe íktatta, hogy I. Saul, Nagy- és Kis-Lengyelország, Litvánia és Posen királyának kívánságára, ezentul egyforma szigorral büntesse a törvényt a főnemest és zsidó gyilkosát.

Másnap délelőtt az országgyűlés elfogadta I. Saul király lemondását és megválasztotta királyiá III-ik Zsigmondot, a svéd királyi fiát.

Az első közbírt, akit III. Zsigmond fogadott, ott volt Saul Judycz Katzenellenbogen. A király címetet adományozott neki, amely oroszánt ábrázol, akit őnmagát koronázza meg.

Hat ha és őt leánya volt Saul Judycz Katzenellenbogennek, aki 1617-ben, százéves korában halt meg. Becsületben végigélt III. Zsigmond hosszú uralmát, tanácsadó volt még IV. Ulászló udvarában is. Az ő családjából származott Moses Mendelsóhn, Gabriel Riesser, a német zsidók emancipációjának nagy előharcosa és több más szellemi nagyság. A Katzenellenbogen-név is fennmaradt Lengyelországban: szegény lengyel zsidók viselik, akik hivatkozni se szoktak arra, hogy egyik ősük Lengyelország királyja volt. Egy pár Katzenellenbogen lesz azok között is, akik most elpusztultak és azok között is, akik majd elindulnak új hazát keresni. És ha a lengyel történetírók nagyrészt fel is jegyzik I-ő Saul különös éjszakai királyságát, a zsidóság már csak legendaként őrzi. Mint legendát, mely példésza, hogy ma királyi lehelts, holnap koldus, ma hatalmas, holnap hontalan vándor... minden az Ur akaratát szerint történik...

— KOMFORTOS GARZON LAKÁS, egy szoba, fürdőszoba, előszoba és mellékhelyiségekkel, központi fűtésű új házban kiadó. Bővebbet a „Népünk” kiadóhivatalában, strada Miron Pompiliu 8.

Inscris in registrul publicatiunilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8. Telefon: 24-40

Naplár 5700 Péntek: Chesvan 8, október 20.

Heti szidra: לך רק חתונה

Heti halfora: למה חתונה Szombat kezdete: 6.12

gyertyagyújtás 5.22 Istentisztelet kezdete 5.32 Szombat belejezése 6.28

A zsidó közönyű áldozata

Husz éves volt és mennyi mindent átél. Husz éves volt, de átadtak olyanok, akik életképtelenné tartották már élete első percében. Igaz, hogy sokszor később is olyan állapotban volt, hogy közeli végét jóslták. De jöttek az augurok és egy-egy gyenge injekcióval mégis meghosszabbították életét. Pedig ebben a husz évben lehetett volna reménye arra, hogy megerősödjék. Csakhogy mindég mostonán bírtak vele, hogy éljen. Elég helytelenül, elég közönyösen, elég ridegen. De így szokott ez lenni és ezért a zsidó közönségre szoruló gyenge csemete ritkán tud megnőni. Különösen akkor, ha nem árvárol, hanem — egy zsidó újságtól van sző.

Mert zsidó újság volt az, amely akkor mult ki, amikor „katonaköteles” korbá kellett volna kerüljön. Most kellett volna legerősebbnek lenni. Ez az időszok, amikor azt lehetne a kiváltól, meg a zsidó összesség meséjét hirdető, hogy mire egy zsidó újság kikerül a gyermeklehetőségekből, amikor már izmosnak, erősnek és megéri a sodásának legbiztosabb zálogát kellene viselje vállain: akkor mulik ki hirtelen és váratlanul.

Egy cionista hetilapról szól a hír, de reméljük, hogy nem végeles még ez a döntés és a jobb belátás megtartja a cionista közélet számára.

A tomesvári hivatalos cionista hetilappal voltak ellentétes nézetlen is, de meggyőződésük mégis tájlatjuk. Meri mégis egy élő valami volt, egy legyver, amely a zsidó eszményt hirdette.

Ha tájlatjuk megszűnését, akkor a zsidó újság halálán kívül még azt a tájlatmat is kihangsúlyozzuk, hogy a zsidó közönség igen gyakran esik abba a hibába, hogy közönyös legemintesebb érdekeivel szemben. Az „írás népe” igen gyakran közönyös a betűvel kapcsolatban. Azzal, illetőleg azokkal az orgánomakkal szemben, amelyek őzenellenül hirdetik a zsidó eszmét, hangot adnak tájlatmatnak és mindenkor buzdítanak az összefogásra és egymás becsülésére. A hirt adó és hirtelző modern eszközeinket, a sajtót nem becsüli eléggé a zsidóság. Sokszor úgy tesz, mintha „szivességet”

tenne, vagy „jólékonyságot” gyakorolna akkor, amikor fizet egy zsidó lapért. Holott a lapnak — minden lapnak — nagy kiadásai vannak, amelyet azonnal fizetni kell. Ujság nélkül modern korban egy pillanag sem lehet élni. Miért van hát úgy, hogy sokszor annyi közönnnyel és nemtörődömséggel találkozik az, aki egy-egy orgánom érdekében felkeresi a zsidó házakat.

Mindégy az, hogy egy védekező legyver megszűnik? Mindégy Erdély zsidóságának az, ha egy orgánom felett gyószámát kell mondani? Husz éves korban, „élete teijében” kellett meghaljon egy zsidó orgánom. Nem hisszük, hogy végeles és nem szeretnénk, ha örökre leülne a zsidó küzdelem teréről egy zsidó újság. Nem az ellenfél kárörvendése, hanem az igaz kolléga fájdalomcsodul ki sorainkból, amikor az „Uj Kor” remélhetőleg ideiglenes megszűnését közöljük. Hol vannak az egyesek, hol vannak a nagy zsidó intézmények, a cionista alapok, amelyek nehez milliókat kapnak az erdélyi zsidóságtól évente és a sajátok propagatív és összefogó erejéről nem akarnak tudomást venni? A mai korban, amikor a propagandavárcsok bombavetők röpcédulákat dobálnak le, mert tudják jól, hogy mit jelent a betű ereje; ugyanakkor a zsidóság vesznü hagyja a lapjait? A „betű népe” vesznü hagyja a „betűt”?... Hiszünk, hogy ez csak pillanatnyi jelenség, amely jozanítólag fog hatni és a jövőben a zsidó sajtóorgánomok ezután több szeretetben és becsülésben fognak részesülni a zsidó közönség részéről...

Lublin székhellyel zsidó tartományi akor létesíteni Németország. (Zürich) Az amszterdami Telegraf című lap szerint Berlinben komoly meglátottság tárgyja, hogy a részben elpusztított Varsó helyett más várost szemelnek ki az új Lengyelország fővárosul. Tervezik azt is, hogy Lublin székhellyel zsidó tartományi létesítenek az elfoglalt területek 2 és fél millió zsidója részére.

Férjhez adóm középkoru, házias, gyermekeszerető árvalány-hugomat 40-50 év körülü özevgy vagy elvált emberhez, ki némi hozományra rellékül. Cim a kiadóban.

Dr Fred Weiss, a Francia Nőgyógyászati Társaság levelezőtárgya, a bukkaresti „Iubirea de oameni” kórházban, str. Mircea Vodă 42. sz. alatt rendel női betegnek, szegényeknek csakis délután 2-4 óráig.

Gyors ütemben folyik Palesztinában az önkéntesek sorozása. (Jeruzsálem) Az önkéntesek sorozása egyre gyorsabb ütemben folyik. Az arabok és zsidók lelkes hangulatban, nagyszámban jelentkeznek.

Vágot libát és rucdát, ort. kősejt olcsó árban házhoz is küldök. Deutsch Jakab, Salard.

Mit ír a világ legkomolyabb orvosi folyóirata a GASTRO-D. Kiváló gyógyhatásáról

A Medizinische Wochenschrift című világhírű bécsi orvosi folyóirat 1935. évfolyamának 6-ik számában hosszabb értekezés számol be azokról a rendkívüli eredményekről, amelyekre a nemrég felfedezett, de már világhírűvé vált új amerikai gyógyszerrel, a GASTRO-D.-vel végzett kísérletek folyamán a Pelikanengasse 4. szám alatti Childis-Spitalban (amely tulajdonképen a Rockefeller alapítvány bécsi rákkutató intézete) elérték. A szóbanforgó cikk közlése szerint ebben a világhírű intézetben is megállapították a Gastro-D. kiváló gyógyhatását gyomor, bél, máj, epe és vesebajoknál. A kísérletező orvosok beszámolója szerint a Gastro-D. rendkívüli hatásának a titka abban relik, hogy olyan kémiai vegyületeket tartalmaz, amely az egész vegetatív idegrendszerre rendkívüli hatással van és az egész emberi szervezetet szabályozza.

Gastro-D. kapható gyógyszerlárcsokban és drogeriákban, vagy megrendelhető 135 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárban, Bucuresti, Calea Victoriei 124.

„A lengyel zsidók eltávolítása Európából?” — Az amerikai lapok behatóan foglalkoznak azokkal a német és egyéb hirdásokkal, amelyek a lengyelországi zsidókérdést érintik. A Newyork Times idézi a német íróvárti iroda tudósítójának jelentését a németek által megszállott lengyel területekről. A cikk a „lengyelországi zsidókérdés megoldásáról” szól. A DNB többek között a következőket írja: „Ez az intézkedés az európai zsidókérdés végeles megoldásához fog vezetni. Mert éppen a nagy szaporulattal rendelkező lengyel zsidóság volt az, amely az állandó vándorlásokkal kitöltötte a nyugati zsidóság csökkenő számát, mely zsidóságnak születési arányszáma rendkívül alacsony.”

A lengyel szenátus elnöke a zsidók hősiességéről. Blajez Bystol, a lengyel szenátus elnöke, aki miniszterelnök is volt Lengyelországban, Kaunasban, ahol most tartózkodik, beszélgetést folytatott a Zsidó Távirati Iroda tudósítójával, aki előtt kijelentette, hogy a lengyelországi zsidók ugyanis, mint katonák, ugyanis mint polgárok hőiesen magatartást tanusítottak a haza védelmében és példásan teljesítették kötelességüket. Ma már nincs zsidókérdés számunkra — mondotta Bystol. A közös szerencsétlenség egyesítette Lengyelország összlakosságát — mondotta Bystol, aki ezelőtt távolról sem tartozott az ugynevezett zsidóbarátok közé és felesége arról nevezetes, hogy ő terjesztette a lengyel sejm elé a rituális vágatási tilalomra vonatkozó javaslatot.

TEHENESZETRE alkalmas házhely, közvetlen a szénapiac mellett, a Pecca-patak partján eladó. Értekezhetni a kiadóhivatalban.

Minden zsidó, aki jól és olcsón akar étkezni, keresse fel a CARMEL orth. kóser éttermet Oradea, Rimanóczy-utca 9 Konyhája közismerlen jó. Figyelmes kiszolgálás. Mérsékelt árak. Lakodalom és bankett rendezést vállaljuk. Utazóknak kedvezmény! Utazók egyesülete ugyanazon helyiségben Uj helyiség: Rimanóczy-utca 9. Royal kávéház mellett.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyeszerék bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:
„TACAMUL“
ezüsttáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— AZ ALLAMKÖZI BIZOTTSÁG HÁBORUBAN IS FOLYTATJA TEVEKENYSÉGÉT. Londoni hivatalos körök hangsúlyozták, hogy az államközi menekültügyi bizottság a háboruban is folytatni fogja tevékenységét a menekültek érdekében. Ez a tevékenység, miként eddig, ezúttal is egyrészt politikai intézkedésekre, másrészt gyakorlati segítőmunkára fog kiterjedni. Sir Herbert Emmerson, a Népszövetség menekültügyi főbiztosa, a politikai akciókat fogja irányítani, míg a menekültügyi bizottság továbbra is a kolonizációs lehetőségek keresésével és kivizsgálásával fog foglalkozni. Az angol külügyminisztérium illetékes hivatalai foglalkoznak a washingtoni menekültügyi konferencia előkészítésével, amely tudvalevően Roosevelt elnökletével fog összeülni október 16-án. Angol körökben kijelentik, hogy a kormány folytatja erőfeszítéseit a menekültek kérdésének megoldása érdekében, a háború-adta lehetőségek keretében.

— A PALESTINAI ZSIDÓSÁG FELSZÁMOLJA A BELSŐ ELLENTEKET. A palesztinai zsidóság legfőbb szerve, a Váád Leumi a napokban gyűlést tartott, amelyen a különböző városok zsidó tanácsosain kívül résztvettek a szélső ortodoxiaknak, az Agudasz Jisroelnek a képviselői is, akik — mint ismeretes — távollartották ezideig magukat a Váád Leumitól. A ülésen hozott határozatok a jisivu körében úgy tekintik, mint határozott és döntő jelentőségű lépéseket a jisivu teljes egységesítése felé. A Váád Leumi ügyvezető elnöke továbbra is Jichak ben Zwi marad, míg a Váád Leumi tanácsának elnöki tisztjét Pinchas Ruthenberg fogja betölteni. Ruthenberg maris átvette hivatalát és első ténykedése az volt, hogy eljárt a kormányynál a koncentrációs táborba zárt revizionista vezetők szabadlábra helyezése érdekében. A kormány teljesítette Ruthenberg kérését és így a letartóztatott revizionista vezetők: dr. Buckspar, dr. Simpson, dr. Aron Propus, YOUNICHMANN és mások elhagyhatták a sarafandi gyűjtőtábor. Palesztinai zsidó politikai körökben biztosra veszik, hogy rövidesen megtörténik a revizionisták és az Aguda hivatalos belépése a Váád Leumba.

— **Megegyezés a zsidó és arab ültetvényesek között.** (Jeruzsálem). A kormány fenhatósága alatti zsidó-arab együttműködésnek szerencsés kihatásai vannak főleg mezőgazdasági téren, ahol erőfeszítések történnek a kivitel biztosítása érdekében. A jaffai és tel-avivi exportörök között tárgyalások folynak kereskedelmi hajók lekötése érdekében, amelyek élelmiszereket szállítanak Franciaországba és Angliába.

Olcsón és jól élkezhet
Herschkovits
orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

Szenvedések útján

Most nem kutatjuk, hogy milyen sorsa volt a lengyel zsidóságnak a letűnt impérium alatt, mert az már nagyon valószínű, még az angolok fogadkozása dacára is, hogy megegyeszer a régi határok nem fognak állani. Az az imperialista, antiszemita, nemzetiségekkel telítődött impérium nem alakulhat meg újra a régi határok között. Különösen Oroszország nem adja és nem adhatja vissza területeit, mert az általa elfoglalt területek lakossága tulajdonképpen ukrán és fehérorosz. Természetes tehát, hogy az itt élő zsidók is az orosz zsidósághoz fognak tartozni. Három millió zsidó lakik a szovjetben és most az új területeknek csaknem másfél milliót zsidóságvá alakítottak körülbelül négy és félmillió zsidó él a szovjet uralma alatt. Így az Egyesült Államok után ennek a birodalomnak lesz a legtöbb zsidója a földkerekségen.

A németek által megszállott lengyel területen csaknem kétfélmillió zsidó lakik. Varsó, Kielce, Lublin, Posen, Pomerán, Szilézia, Lodz, Krakó vajdasági hatalmas zsidó tömegekkel rendelkezik és a városokban, a nagy zsidó centrumokban lakik az itteni zsidók 75 százaléka.

Nem lehet még véglegesen ítéletet mondani arról, hogyan fog alakulni az itt élő zsidóság sorsa. Elvégre Hitler sem tagadja, hogy a 18 millió főnyi lengyeliséget nem lehet bekebelezni, hanem egy önálló lengyel állam létét lehet biztosítani. Hogy ez az állam hol fog kezdődni és merre lesznek határai, ez attól függ, hogy mikor lesz vége a német-francia-angol háborúnak. Mikor és hogyan fog végződni? Lesz-e kompromisszum, vagy végigharcolják ezt a nagy háborút és az angol blokk mikor érezteti végzetes erejét a német birodalomban? Sok minden történik még a világon, amíg nyugópontra jut a lengyel kérdés és ezzel együtt a zsidóság problémája is, amely ezeken a területeken él. E pillanatban két és félmillió zsidó él a nemzeti szocialista uralom alatt, ötszáz ezer a régi német birodalomban, az elfoglalt osztrák és cseh területeken és kétfélmillió a volt lengyel impérium területén. A szenvedések útját járja, úgy a német, mint az orosz területre került zsidóság, ezt idővel állapíthatjuk meg.

— **A ZSIDOK TELJESEN ÁTVETTEK PALESTINAI BELSŐ RENDJÉNEK ÖRZÉSET.** Jeruzsálem. A világsajtóban olyan hírek láttak napvilágot, amelyek szerint: „Anglia rövidesen az arab követeléseknek megfelelő szellemben fogja megoldani a palesztinai kérdést”. Ezen hírekkel kapcsolatosan zsidó politikai körök rámutatnak arra, hogy ezek az értesülések szíriai arab forrásokból erednek és így régebbi arab politikai akció sajtóvisszhangjai. Ez az akció hatásaiiban megszüntnek tekinthető és a vele kapcsolatosan szárnnyrakelt híresztelések sem időszerűek ma már. Zsidó politikai körök hangsúlyozzák, hogy mi sem cáfolja erőteljesebben ezeket a híreszteléseket, mint az a tény, hogy a zsidók szinte teljes egészében átvették az ország belső rendjének őrzését és mindez a mandatárius hatalom jóváhagyásával történt. Nem lehet szó újabb araboknak adandó engedményekről, még annak ellenére sem, hogy az arab vezetők nyugtalanítja a nagy zsidó bevándorlás és az arab és zsidó lakosság közötti viszony szemmel látható javulása.

— **Erdélyszerte,** megyeszékhelyeken intelligens, iomegjelenésű akvizitöröket és inkasszánsokat keresünk megfelelő pénz-biztosítékkal. Népünk kiadóhivatala.

A zsíros, pattanásos arcbőr

kezelésénél jól bevált **SULFAMYL-**készítmények: puder, krém és szappan, megvédik az arcbőrt a napfény káros hatásától. Eltűntetik a szep-
lőket és foltokat.

— **Ruthenberg kiáltványa a jisivuhoz.** (Jeruzsálem.) Megírjuk, hogy a palesztinai zsidóság legfőbb szerve, a Váád Leumi történelmi jelentőségű ülést tartott szeptember 16-án, amelynek alkalmából Pinkasz Ruthenberget, a jisivu egykori legkiemelkedőbb egyéniségét és a palesztinai villamosművek igazgatóját választották meg a Zsidó Nemzeti Tanács elnökévé. Megválasztása után Ruthenberg a következő felhívást intézte a jisivu lakosságához: „A zsidó néppel szembeni nagy felelősség nehezedik ezekben a napokban a jisivu vállaira és nem kisebb az a felelősség sem, amelyet Erec Jisrael zsidóságának saját sorsával szemben vállalnia kell. A helyzet megköveteli, hogy a jisivu összes elemei tökéletes egységet és nemzeti felelősséget tanusítsanak azzal szemben, ami reánk vár. A harci front még távol van tőlünk, de országunk gazdasági élete máris megérezte a háború befolyását, a szükségletek gyarapodnak és az utóbbi időben a polgári felelősségérzet hiányának jelenségeit észleltük. Mindez csak kímélyliti a rosszat. Epen ezért feladatunk azt gyökerestől eltávolítani és győzelemre juttatni azt az erkölcsi színvonalat, amely méltó legyen a hazájában élő zsidó néphez. Aki azt hiszi, hogy egyéni számítások útján, figyelmen kívül hagyva a közösség helyzetét és érdekeit, megmenekülhet a veszélytől, az csalódik, ha biztonságban tudja magát. Csak a kollektív felelősségérzet menthet meg mindannyiunkat együtt és külön-külön. Ime a jisivu azonnali teendői: a munka fokozása; a termelési folyamat megkönnyítése; az üzlekedés elleni küzdelem; az élelmezés biztosítása; megfelelő intézkedések foganatosítása minden más veszély megelőzésére. Ezek a kötelességek hatalmas pénzügyi eszközöket igényelnek a Kofér Hajisivu akción kívül, amely folytatja tevékenységét. Ezért a Váád Leumi elhatározta, hogy „más jisivu“-t, nemzeti adót vet ki minden tagjára. Ez az adó egyike azoknak az eszközöknek, amelyeknek segítségével terveinket megakarjuk valósítani. Gondunk lesz, hogy ez az adó elsősorban a tehetősebbekre nehezedjék, de vállalnunk kell azt mind azoknak, akik kenyérkereseti források felett rendelkeznek. Senki nem mentesülhet eme kötelezettség alól. A nemzeti adót a jövedelmi létrának megfelelően fogjuk megállapítani. A Váád Leumi vezetősége mély meggyőződéssel hiszi, hogy a jisivu fényes bizonyítékát fogja szolgáltatni nemzeti felelősségének és közösségi szellemének és hogy egyetlen zsidó sem fogja kivonni magát kötelezettsége alól. A jisivu szoros egységre és feyelemre szólítja fel tagjait. A jisivu a kollektív felelősség győzelmeskedését kívánja az egyéni érdekek felett.

ANGOL NYELVTANÍTÁST ismét megkezdtem N. Fuchs Ila Oradea, Str. Aurel Lazar 11. sz.

Wasserstram Sándor:

A nagy förlénések óceánjában kis forrásokból sziget:

Kolozsvár

napi élete, apróbb és nagyobb problémái, lelki vezetői és szellemi korifeusai

Napirenden:

Szociális Elgyosztály; a Gemilul Chessed; hitközségi választások és egyebek.

KOLOZSVAR OKTOBER KOZEPEN

Erdély legközpontibb fekvésű nagy zsidó centruma: Kolozsvár. Viszont a legfőbb intézményében és ami ennél is fontosabb, szellemi habitusában nem áll az élen. Ezért nem lett szellemi központ, holott az lehetne, ha nem nehezedne rá és az egész zsidó közéletre a széthuzás és meg nem értés. Oka ennek főleg abban keresendő, hogy zsidó lakosságának nagy része nem „benszülött”, hanem a legutóbbi két-három évtizedben kerültek a „kínos város” falai közé. Ha anyagi heállitottságtól vizsgáljuk, nem érezzük azt, hogy „k i n c s e s”, viszont amit ezzel szemben vallással javára írunk, ott meg nem látjuk, hogy „kínos Kolozsvár“-ra lett volna, mert hitéleti téren sem foglalja el azt a pozíciót, amelyre számarányánál fogva, meg központi fekvésének adottságának tekintetével, hivatott volna.

Ennek a semmi tekintetben nem egyzintűen mozgó összességnek nagy hibája, hogy mindenki magával hozta, — mint csiga a házat — világnézetét, vallási heállitottságát, kis keretekhez szokott látókörét, amit viszont azok nem értenek meg, akik ennek a lüktető elevenségnek, élénk kommercialis városnak régi patriciusai. Régen, 1914 előtt, csendes, még zsidó szempontból is „arisztokratikus” város volt Kolozsvár, halk és szenvelő, amelynek olyan személyiségek adták színt, mint amilyen b. e. Glasner Mózes főrabbi volt, viszont a moderna tudományosság mintaképe a b. e. Dr. Eisler Mátyás, az egyetemi tanár és tudós. Az egyik Chaszam Szoter leszármazottja és szellemi örököse, aki amellet öröklék kutató és hatalmas tudásával irányíthatni tudó, új idők megérő „torradalmi” szellem; a másik másképen volt vallásilag is „modern”, a szónak tizenegy előtti értelmezésében. Felüton az egészen modern „neolog” és a konzervatív ortodox között, amit apának „status-quo“-nak ismertek. Ugyannyira, hogy rituban is egy uton haladtak. A mai egység rituális vágás is eme tradicionális együttműködésnek és a szolidaris testvérisülésnek maradványa...

Az „új idők” jele volt a chassidizmus terjedése is, amely messzire rugaszkodott a neolog-status-quo-tól, de még az ortodox-tól is és ment az extrémítás felé, „kínos Kolozsvár” negységát áhítóva.

2.

Néhány szóban rámutatam az ellentétek eredőjére. Még túl frissek a hozott eszmék, még nem jó az „enszemle”, nem jó az összjáték, amely mindenképpen kialakul egy városban, ahol zsidók kimerik egymás erőnyeit és hibáit. Ehez nem tett el elég idő és ezért évszázadokban lehetne kifejezni azt, ami két zsidó embert elválaszt, mégha egymás mellett is élnek, ebben a szép, Corvin Mátyás emléket romántól, magyartól egyaránt tisztelt városban. Ezért van az ingerültség, ami a zsidó intellektuális körök által.

Ma már mindenki cipőszükségletét

Hohn István
cipőszalonjában szerzi be!
Oradea, Parcul Traian 1.
Divar- és guőzucipészet

landóan nyugtalanítja, ezért van az, hogy az „együtt-működés” inkább színtel valami, mert mindenki egyéniség akar lenni, aki hivatottnak érzi magát arra, hogy az éle lendüljön. Nincs meg ezen a téren a tradíció, nem is lehet, mert ehhez második generációnak is kell lenni.

3.

A napi krónikás nem tud azért sem objektív meletet készíteni a chassidoknak és hitközségeknek, de gyakran a hitéleten kívül álló szerveknek is. Tul sok a széthuzás és túl nagyok az ellentétek. Holott Kolozsvár centrum kell legyen, hiszen itt van az ország hitközségeinek két központi szerve, az ortodox és a nyugati szertartású is. Meg a háromféle nagy hitközség, meg az erős és régi clonista tábor, amely szintén 8-10 árnyalatra tegeződik. Ha még hozzá vesszük a 30-40 kis imaházat, akkor látjuk, hogy vannak elegendő, akik, a megosztódásnak „magasztos” feladatát végzik. Ezért van az, hogy a kisebb-nagyobb jétékony egyesületek nem egymás mellett, egymást támogató működnek, hanem bizonyos féltékenykedés, sőt gyűlölködés is kapott lábra és ez megszüntet minden tárgyilagosságot, amelyet a kívül-álló elvár.

Ezen körülmények között érthető, ha most, amikor az ortodox hitközség újra választás előtt áll, amelytől ellig néhány hét választja el a nagy közösséget, akkor azt kell lássuk, hogy mindenki húzódi néző, hogy őt azzal „gyanusítsák”, mintha közelről érdekelné a választás. Azt hangoztatják sokan, hogy megunták és nem érdeklí őket, de ez csak kiféle van így, mert különböző irradók karoszékeiben, üzletek pulzfáinál, templomok előcsarnokában minden egyes, különböző színű korifeus, „nem érdekel” jelzővel és címen intési a választási ügyeket, részben önzetelel, másrészt saját személyének favorizálásával. De igazolja az „érdektelenség”-et az a körülmény is, hogy egy kinevezendő comissá interimare kérelem folytán, Enciu kultuszminiszteri inspektor is hivatalos vizitelt tett újból az orth. hitközségnél...

Amikor a választás pillanata bekövetkezik, akkor kiderül, hogy senkinek alkalmasabb a vezetésre, mint ő, aki pedig „egyáltalán nem érdekel” címen, visszavonult a közéletből.

Így történik azután, hogy a legnagyobb erdélyi hitközségeknél egyrészt a torzalkodások miatt, másrészt a félrelet értékes emberek miatt, kevés a jó és önzetlen munkaerő. Így természetesen nem is tud a hitközség értékes alkotói, holott sohasem volt oly nagy szüksége a dolgozó közéletnek telkesedő emberekre, mint napjainkban.

4.

Nem tudni, hogy mi az oka végeredményben annak, hogy a vezető autoritások szava nem elég súlyos ahoz, hogy a széthuzást és megnemertést paralizálja? Kiben, vagy kikben van a hiba? Azt már megállapítottuk, hogy nincsen elég kohézióális erő, amely összefogja az erőket. Tehát ezt a feladatot, amelyet tulajdonképpen az idő is meghozta, a lelki vezetőknek kellene meggyorsítani, autoritásukkal, kellő fellepéssel és általános tisztelet kivívásával. Sajnos, azonban az is az ügy objektív megállapításához tartozik, hogy a „bálbátim”-ok és a „klé kodes” között nincsen meg a kellő összhang. Ez már annyira lajult, hogy a főrabbi tiszteletreméttő személye is

Csak a

Központi fekvés. Konfort. Olcsó. Othlonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 - Telefon 3-5410

„szközze” vált, egyes korifeusok kezében, ami ártalmára van a főrabbiszék tekintélyének, amelyre annyira vigyázott Glasner Akiba főrabbi nagytiszteletű édesapja, a dicsőemlékű Glasner Mózes. Ezért van az, hogy egyesek bár „elvi” harcot hirdetnek, ami nem más, mint egyéni érdekek leplezése.

Nem cölünk és nem hivatásunk tanácsokat adni szellemi vezetőknek, de minden főrabbi jól tenné, saját reputációjá érdekében is, ha fellelmeledne a torzalkodáson. Ez sokkal jobb és célravezetőbb volna. Ha van egy személyiség, aki köré és mögé csoportosulhatnak a konstruktív elemek, akkor van remény, illetőleg volna remény arra, hogy végre a konstruktív munka ideje következne el. Addig azonban a gyengülő ortodoxia mindíg jó célbájára tesz a chassidoknak és hitközségeknek, de gyakran a hitéleten kívül álló szerveknek is.

Emlékeztetnek kellene talán a főrabbi urat azokra a szavakra, amelyeket éppen az elmúlt vasárnap, ősnék, a Chaszam Szoternek centennáriuma alkalmából mondott:

— Vajha a mi tragikus korunk is, amikor az egyenetlenség, a viszály, a széthuzás és minden téren bábeli zürzavar dühög, magában a konzervatív zsidó táborban is, kitermelne — mint ahogy a Chaszam Szoter kora kitermelte, azt a szellemi nagyságot — akinek autoritása és a nagy zsidó problémákat érintő döntései szentek és megfellebbezhetetlenek lennének, elismerve az egész világ zsidóságát által.

Igy beszélt a főrabbi ur. Tehát neki kell először az „egyenetlenség, viszály, széthuzás” ellen fellépni és községekben a végleges harmonizáció megteremtését.

Egy kis példát említek csak meg, amiért a vallásos elemek össze kell fogni. A két hitközség a legutóbbi évben 130.000 leit adott az egyik baloldali chaluclételeknek, ugyanakkor a mirzachiárik és agudisták számára nem jutott egy bani sem. Miért? Mert ők talán nem erőltetik annyira, avagy elfoglaltak önmagukkal?... Holott a fontos mégis csak az volna, hogy a „hitközségek”-ben, a hitvédelem, a vallásos zsidó szellem érvényesüljön, szemben a tradíció negligálásával, még akkor is, amikor a zsidó közösségeknek pénz kell adni köztisztviselők számára.

5.

„ről értesültem, hogy az erdélyi zsidó közélet egyik vezetője, Dr. Fischer József, a kolozsvári nyugati szertartású hitközség és az erdélyi izr. központi iroda elnöke gyengélkedik. Betegsége folytán kénytelen a szobát őrizni és ezért elhatározta, hogy felkeresem, főleg azért is, mert igen sok aktuális erdélyi vonatkozású probléma merült fel az utóbbi időben, amelyről informálni kell a közvéleményt.

Érdekes körülmények között folyt le Dr. Fischer Józsefnél tett látogatásom. Este volt már, amikor ügyvédi irodájába kerültem. A belső szobából hangok hallatszottak, ki lehetett venni, hogy többen tárgyalnak. Amikor bejelentettem magam, az elnök kijött, de abban a pillanatban, amikor kezét akartunk fogni, hirtelen koromsötéttség lett körülöttünk. Megszólaltak a szírnépek a szobán, hogy azoknak a légvédelmi gyakorlatoknak egyikebe kerülünk, amely ma egész Európában, hogy úgy mondjam: „divatos”.

Még szokatlanabb volt, de mert különös idők élünk, ezt is megszokjuk, hogy a gyengélkedő elnök-nél nem üzembercek, nem ügyfelek ülnek és tárgyalnak, hanem Weinberger Mózes főrabbi és Klein Gyula mérnök, iskolaszéki elnök vezetésével, az iskolaszék és a tantestület. Dr. Fischer József v. ka-

maraj képviselő, beinvítál a belső szobába, ahol a tárgyalások folynak.

Nem titok ezek, mégha sőtében is tanácskozunk — mondja, — s valóban azonnal kivesszem a diskurzusból, hogy a héber oktatási nyelv intenzív tanításáról, az iskola színvonalának emeléséről, egy szóval, a chimuch problémáiról folyt a vita. Mintha szimbólum lett volna ebben is! A világ türelmetlen és hadikézenlétben álló hangulatára való tekintettel, sőtét a város. Nyolc-tíz zsidó pedig össztül. S míg künn buggnak a gyári sztrájk és megáll a hétköznapi élet, addig a zsidók, azok a sokat zsidóit, ócsárolt zsidók, a gyermekevelés kérdését latolgatják. Hogy miből, mikor és mennyit tanuljanak azok a kis emberpalánták, akiknek jobb jövőjéért folyik a nagy világtüzek és akinek jobbsorsáért nekünk zsidóknak, csak egy „legyverünk” van évezredek óta és ez: a tudás!...

6.

SZOCIÁLIS PROBLÉMÁK. Másnap újra felkerestem az elnököt és arról beszéltem, hogy a „Népünk”-et Erdély számos városából, komoly tényezők, kérdésekkel ostromolják, hogy miért nem foglalkozunk eléggé a Szociális Ügyosztály kérdéseivel? Eltekintve attól, hogy az aradi, kolozsvári ügyosztályokkal annak idején többször és részletesen foglalkoztunk, ez mindenesetre olyan téma, ami most is és még sokáig „aktuális” kell legyen.

Egy külön cikk keretében kell a kérdés anyagával részletesen foglalkoznunk. Ezúttal csak arról emlíkezem meg, hogy az egyik kolozsvári íróbaróval, mint Dr. Fischer József, Róza Mór, László Jenő, Léb Miksa és az erdélyi zsidó közelet más közismert íróitával hosszabb ideig tárgyaltam és szereztem be információkat a Szociális ügyosztályra vonatkozólag.

Megkérdézem mindazokat a vezetőiférfiakat, akikkel tárgyaltam, hogy tulajdonképpen kiknek, vagy mely hivatalos köztisztviselőknek egész alatt fognak működni ezek a Szociális Ügyosztályok? Egyidejűleg körvonaloztam a „Népünk” évtizedes álláspontját, amely abban kulminál, hogy ma már túl vagyunk azon, hogy a hitközségek kizárólag vallásügyi kérdésekben vezessenek, mert a zsidóság helyzete megköveteli, hogy a hitközség, amely zsidó államélet gáulati csökevénye, továbbmenően is gondoskodjék hivetéről és fokozatosan térjen át történelmi elhivatottságának utójára, a népi teendő elvégzésére.

Ezt az álláspontot sokáig nem akarták szítani azok, akik a multra hivatkoztak, arra a multra, amikor a zsidóság szociális helyzete nem követelte ezt meg, úgy mint ma, amikor nem volt emigráció, meg nem volt sok egyéb igen fontos kérdés, amely ma uralja a zsidó uccát. Akkor még úgy volt, hogy a hitközség tagjainak a község alkalmazottairól, meg az intézmények fenntartásáról kellett csupán gondoskodnia. Most azonban önmagának istápolásáról, fennmaradásáról és jövőjéről is döntenie kell. Elvégre nem kell egyébre rámutassunk, mint éppen László Jenőnek tanulmányára, — amelyre más alkalommal visszatérünk — aki kimutatta, hogy a kolozsvári zsidóság 78.5%-a nem vesz részt a zsidó „köz munkában”, hanem mindent arra a fennmaradó 21.5%-ra hárít, ami helytelen és igazságtalan. Milyen hatalmas lehetne ma alkotni, ha mindenki kivenné részét a munkából? Ezt sőtájájk a Szociális Ügyosztály vezetői és hirdetői.

7.

AUTONOM GEMILAT-CHESZED INTÉZMÉNYEK. Vagy beszéljünk talán a Gemilat-Cheszed intézményéről, amely kamatmentes kölcsönöket juttat az arra rászorult kisgazdáknak?

Erre vonatkozólag Dr. Fischer József elnök érdekes részleteket tudott elmondani. párisi tárgyalásaival kapcsolatosan, amelynek során a Jointtól kötelező ígéretet kapott, hogy ugyanannyi pénzt adnak e célra, mint amennyit az erdélyi zsidóság összead. Viszont két kikötésünk van:

Az egyik: hogy ezek a kasszák, teljesen független jogi személyek legyenek, amelyek a hitközségek egész alatt működjenek, de mégis önállóan.

A másik: hogy annyit adjon az erdélyi zsidóság, mint a Joint, illetőleg a Joint annyit fog adni, amennyit itt sikerül összehozni.

Igy remélni lehet, hogy ezek a kamatmentes kölcsönök nyújtó kasszák, mint a hitközségek autonóm szervei, míelőbb nagyobb mértékben fogják tudni dolgozni.

De ez csak elenyésző kis mértékben elégíteni ki a szükségleteket. Ezért kell egy mindent átöfő Szociális Ügyosztály létesíteni, amely — amint értesültem — nem valami régi feltámasztott keretnek

égsze alatt fog működni, hanem a hitközség szervezési alatti, természetesen megfelelő körülhatárolással.

Hogy ezek a formák milyen méretűek lesznek, s általában a Szociális Ügyosztály teljes lényegéről, legközelebb fogok érdemlegesen írni. Addig maradjon csak ennyi, mint kolozsvári impresszió, amelyet a krónikás rövid ott tartózkodása alatt látott, hallott és tapasztalt.

Ha árja volnék...

Ha németországi árja volnék és ülnék a nagyszzerű bajor sör és az üres tányérok mellett, akkor úgy gondolkoznék, hogy ez még sincs jól, ahogy van. Nincsen rendben az, hogy nekem itt évek óta nem mondják meg az igazat. Illetőleg, amit tegnap még a legnagyobb igazságnak tartottam, az ma már hazugságnak van bélyegezve.

Lássuk csak! Azt hirdették évek óta, hogy a világnak csak egy nagy ellensége van. Ez az a bizonyos judeo-kommunista eszme, amelyet Azzsiából hoztak ide és azért küldetett a Gondviselés által a nemzeti szocializmus, hogy ezt a zsidók által kitárlált retentő és átkos dolgot visszakeressék a legsötétebb Azzsiába. A zsidók: találták ki ezt a szovjetet, ők vezetik és van-e ennél nagyobb és magasztosabb eszme, mint ez ellen küzdeni.

Es én mindezt olyan igazságnak fogadtam el, amin senki emberfia nem fog tudni változtatni. Hittem abban, hogy minden bajnak a zsidók az okai. Igaz ugyan, hogy szomszédom, a szorgalmas Sattler Kurt nevű zsidó kereskedő nagyon szimpatikus volt nekem, de etől az időponttól kezdve haladatosan gyűlöltem. Meg a másik szomszédomat is, azt a finomnak mondott idős özvegyasszonyt, aki oly halkán beszélt mindenkivel és zongorázott, meg istápolta a környékbeli szegény gyermekeket. Ezt a zsidó nőt is gyűlöltem, mert halk szavai mögött szovjetorosz tankokat látam. Ha megengedték volna, úgy saját kezeimmel fojtottam volna meg minden zsidót, meri ezek hozták a sok bajt a világra. Judeo-szovjet banditáknak néztem őket és hittem abban, hogy amit a vezérük mond, az és csak az az igazság.

Néhány hete kedvenc újságom, a „Völkischer Beobachter” első oldalán képeket látok. A „mi” Ribbentroppunk mily békésen pároloz Stalinnal.

Azt is olvasom, hogy a lengyelek földjén „kameradschaftlich” fognak össze a német és orosz csapatok. Olvasom, hogy zsidó láborokok és vannak abban az orosz hadseregben, mint Stern táborok, meg Szapiro táborok és a mi fajtáista, igazi germán vezéreink ezzel a hadsereggel és ezzel a kormányval kötötték most szoros barátságot.

Nem értem! Hát most már olyan jó lett az a judeo-kommunista irányzat, hogy együtt harcol vele a mi fajtáista hadseregünk? Most már nemhogy nem kergetjük vissza őket Azzsiába, hanem még előreengedjük őket Európában. Már a balti államokat is békés uton elfoglalták. Meg a nagy lengyel területek is utalma alá kerültek.

Mi az igazság? Az, amit éveken át hirdettek nekünk, vagy az, amit most? Valahol egy töréssel kell lenni a logikában. Valaki tévedett, valakit meg rászédtek. Hát olyan bomirtak vagyunk mi, hogy mindent be lehet beszélni nekünk?

Vajjon meddig fog folyni ez a szédítés? Vajjon lelebedünk-e majd, vagy örökké csak a „herdenvolk” leszünk, az a bizonyos nyájnép, amelyet egy „pásztor” irányít?

Ki tudja, hány árja koponya hajol gondterhelten magaele és ezerszer is elismélti önmagának, hogy ez nincsen így rendjén. De egyelőre csak hallgat, nem mer szólni senkinek. Mi lesz, ha egyszer mindezeknek megere a nyelve? És beszélni kezdenek... akkor — híderül meg az igazság, amely nem lesz azonos azzal az „igazsággal,” amit eddig hirdettek nekik...

Egy árva templomülés története

Egyik nemrég kikeresztelkedett bankigazgatóról beszélük, hogy kitérése után bejelentette azt is a hitközségnek, hogy a templomi örökületét eladta és kéri az új vevő nevére álni azokat. Mily nagy volt a meglepetése, amikor megtudta, hogy a hitközségi szabályzat értelmében azoknak a templomülése, akik kikeresztelkednek, kártérítés nélkül automatikusan a hitközség tulajdonába megy át. Most vakarja a fejét, mert ha ezt tudta volna, akkor előbb eladja az üléseket és csak azután jelenti be kitérését. Most meg szítja a zsidókat és azt mondja: — Lám, igazuk van az antisemitáknak, amikor nem szeretik — őket Most is milyen ravaszok, elveszik jogos tulajdonomat. Nem is bánom, hogy otthagytam őket.

Mi, mint „ök” kijelenthetjük, hogy nem sajnáljuk azokat, akik elhagyják bennünket. Mit is sirassunk rajtuk? Azt az orvost, akit zsidó közületek tanítottak éveken át és most csak keresztny társaságban érzi „oththon” magát? Vagy azokat az urakat sajnáljuk, akiknek klientelájuk, pacienturájuk és vevőkörük 90 százaléka zsidó volt és mégis úgy vélték, hogy ez jobb lesz nekik? Vagy azt az özvegyasszonyt, aki egy monopóljogot féltett, kitért és végül mégis elvett tőle? Nincsen kit sajnáljunk. Akkor már sokkal „szimpatikusabb” az a direktor, akinek adóját a nyugati szertartásu hitközségben felemelték, s ezért bosszúból — orthodox lett. Majd ha itt emelnek, akkor visszatér. Pendlízik, mint szilveszterkor este a jó színész. Amíg egyszer olyan magos lesz az adó, — hogy „kitérő” választ fog adni a hitközségi inkasszánsnak...

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye
Pensiunea KATZ
BUCUREȘTI, Str. Capitan Feraru No. 6.
Parter, în dosul Teatrului Regina Maria ia Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

Közöljük vagy ne közöljük?

Hetek, söt hónapok óta fekszik szerkesztőségünk egyik íróasztalában kézirat. Minden heten elővesszük, hogy nyomdába adjuk a többi kézirat között és azután visszatesszük régi helyére. Nem szoktuk ezt tenni soha, mert mindig közöljük azt, ami az igazság és a zsidóság érdekében való.

Nem akarjuk olvasóink érdeklődését felcsigánizni, ezért megmondjuk, hogy miről van szó. Kezeink között van azoknak névsora, akik az erdélyi nagyobb városokban az utóbbi években elhagyták a küzdő zsidóság sorait és más vallás sorát között keresnek maguknak nyugalmat és biztonságot.

Sokan és sokszor fordultak hozzánk, hogy közöljük le ezek névsorát, itt is van kezünk között és mégsem közöljük. Holott rendkívül sok értelemmel, hogy nyomdátessék kellene lásson ezeknek a kitértéknek névsora. Részben azért, hogy az erdélyi zsidó közvélemény lassan-tudja, hogy kik azok, akik elhagyták sorainkat. Tudja meg azért is, mert gyakran ártatlanul „szanaszontan” emberek, akik soha nem is akarták elhagyni a zsidóságot. Ezeknek rendkívül nagy ártalmára van, ha hasonlót híresztelnek rólok, mert ha orvost, elkerülük a palciensek, ha ügyvéd, a kliensek, ha kereskedő, a vevői. Viszont azok, akik kitérték, bizonyára számoltak ennek a lépésnek minden következményével. Nem hűnnék, hogy akadna közöttük egyetlen egy is, aki ne szánlolt volna azzal, hogy ezután zsidó ügyfelet elkerülük, hiszen van elég derek orvos, ügyvéd, mérnök, vállalkozó, kereskedő, bankember, akik minden adozatot meghoznak zsidóságuk érdekében. Nem hinnék, hogy akadna olyan, aki úgy gondolná, hogy jó lesz megtartani a zsidó ügyfeleket is, de a keresztény társadalommal is fel kell venni a kellemes és hasznosható nexusot.

Vannak hangok, amelyek azt kürtölik világá, hogy egy ilyen „gesztus” magányos, holott ez nem igaz. A hadvezetés is közli a dezertőrök névsorát. Némelyek szerint egy szűkös „magányos”, pedig nem az. Semmiesetre sem az! Közűgy ez, a legközűgyebb zsidó közűgy. Szomorú lenne, hogy a zsidó keret, amelyből ezek a dezertőrök eltávoztak, megszűntek, bizonyos szempontból szolidaris legyen velük. Előre érezzük, hogy ezért a közlésért is sok zsidó lesz ellenünk, akik talán nem is tudják, hogy mennyire ártanak azzal, hogy bajtársasságot vállalnak azokkal, akik elarúlják zsidóságukat.

Gondolkozunk azon, hogy közöljük-e, vagy sem? Szeretnénk hangokat hallani olvasóink köréből, hogy közöljük, vagy ne közöljük. Ha a válasz többsége úgy szól majd, hogy közöljük, úgy eleget teszünk a kívánságoknak. Halljuk a véleményeket!

— Kerteket létesítenek Jeruzsálemben az üres telkeken. (Jeruzsálem.) A jeruzsálemi zsidó község előljárósága hozlaltott egy terv megvalósításához, amelynek megfelelően mindazon városi telkeket, melyek nincsenek beépítve vagy beültetve, véleményeskeretek ültetésére használják fel. A községi előljáróság műszaki vezetést és segítséget nyújt a város lakosainak ezen terv keresztülviteléhez. Valószínűnek tartják, hogy a többi községi tanácsok is követni fogják ezt a példát. Általános a vélemény, hogy a zsidó mezőgazdálknak a véleménytermelés fokozására irányuló törekvései mellett, további nagy erőfeszítésekre van még szükség, hogy az import korlátozása következtében várható hiányokat pótolják. Az elmúlt évben egyedül burgonya behozatalára 89.000 fontot fizettek ki.

— El kell fogadni a zsidók utólagos állampolgársági jelentkezését. (Cluj.) A kolozsvári közigazgatási tábla nagyjelentőségű döntést hozott a minap egy elvi kérdésben, amely hónapok óta foglalkoztatta a sajtót és az érdekelteket. Az utólagos állampolgársági jelentkezésről van szó, amelynek során — mint ismeretes — egyes helységekből kimaradt zsidók utólagos jelentkezését azon a címen nem fogadták el, hogy rájuk az utólagos jelentkezést elrendelő rendelettörvény nem vonatkozik. A helyi hatóságok a rendelettörvény 62. szakaszára hivatkoztak, amely általánosságban kimondja, hogy az utólagos jelentkezés nem vonatkozik azokra, akikre az 1924. január 22-iki rendelet-törvény vonatkozott, miután ezek külön szabályozás tárgyát képezték. Az állampolgársági revíziós törvényről van szó. A fenti szöveg logikus értelmezésében csak azokra volt érthető, akik az állampolgársági listástromba fel voltak véve és akinek állampolgárságot a revíziós eljárás során a bírói hatóságok megsemmisítették. Nem vonatkozhatott viszont a zsidóknak azon jelentős csoportjára, akik 1924-ben az összeírás alkalmával valamilyen okból kimaradtak, akik ennelővra nem kerültek revízió alá, — meri csak a meglévő állampolgári jogokra terjedt ki — és akitől nem lehet az utólagos jelentkezés jogát az ország többi lakosaival egyetemben — megvonni. Döntésének indoklásában kimondotta a tábla, hogy a rendelettörvény vonatkozó passzusa csak azokat érinti, akiknek állampolgársága már revízió alá került. A döntés az érdekeltek körében nagy megnyugvást keltett.

— Szabályos bankélt Palesztinában. (Jeruzsálem.) A Paltor jelenti: Az összes palesztinai bankok, a háború okozta első zavarokat leküzdve, újra felvetették a normális üzleti tevékenységét. Az összes bankokban korlátozások nélkül fizetik ki a betéteket. Ugyancsak a Paltor közli, hogy a napokban elindult Anglia és Dánia felé az első idej grapefruit-szállítmány. A palesztinai kormány mezőgazdasági ügyosztálya 28 ezer fontot szavazott meg a palesztinai citrus-termékeknek Angliában és más országokban való reklámozására.

Kelmefestést
Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja
BORGOS
ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület

VULCAN
Oradea, Bv. Reg. Ferdinand 1.

Minőségben öröklésben
szöveí
különlegességünk vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás
Havas és Grünfeid
posztóárúház
Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishida)
Budapestre utazók figyelmébe
Orth. kóser penzió Budapest központjában
Andrássy-ut 43 szám
Modern kényelemmel berendezett ragyogó tisztázobák folyóvízzel. - Kívánatra diétás konyha.
Bővebb felvilágosítással szolgát a tulajdonos:
Friedman József
Kármel-penzió (Andrássy-ut 43)
Te fon 12.89-67

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

Minden nő szerezze meg a lehetőseget arra, hogy szép s aki szép, még szebb legyen! Szépnek lenni fogyszer, az életet vivott harcban. **Mindenütt előnyben részesül a szép,** csinos, elegáns nő. Arcát a kozmetika, hanyag természet, hibás vonalait pedig **Kováts Sándorné** (Nílgesz-lelén) művészí fűzőkészítési tudásával **szépíti meg.** Dívtvos vonalakat udó formafűzőt, melltartót, princest, csipőszortit, higienikus orvosi fűzőt rendeljen nála.

„Mercedes”
Írógépek a legjobbak
Írat-másolást és fordítást jutányos áron vállal
MOCSÁRY
speciális írógép műszerész
TELEFON: 31-35.
Oradea, Bulv. Regele Ferdinand No. 13.

Genf. — A genfi zsidó diákság egyik csoportja elhatározta, hogy belép a Franciaországban küzdő lenvel légióba. A diákok már a napokban Franciaországba utaznak.

Tel-Aviv. — Pinchas Rutenberget, a Váád Leumi tanácsának elnöke a Tel-Avivban megtartott sajtókonferencián kijelentette, hogy a Váád Leumi tervei dolgozott ki a zsidó munkanélküliség kiküszöbölésére. A terv több nagyszabású közmunkát beindítást irányozza elő, amelyekhez szükségesek a két amerikai és palesztinai zsidóságok fel.

Stockholm. — Stockholmból érkezett jelentések szerint a német kereskedelmi utazók azt a hírt terjesztik Svédországban, hogy a német-országi gazdasági mekötés óta megszűntek a zsidóüldözések a Harmadik Birodalomban: számos zsidó foglalták el a koncentrációs táborból és katonai munkálatokat végeztek velük. Az „Oeuvre” című francia lapban Genevieve Tabouis megjegyzi, hogy Németországban külön rendelet jelent meg, amely a zsidóüldözések leállítására irányul.

Jeruzsálem. — Mint ismertetés, a Vaad Leumi, a palesztinai zsidó nemzeti tanács és a Jewish Agency executiveje felhívást intézett a zsidóknak, hogy lemeneküljenek önkéntes védelmi szolgálatra. Szeptember 20-án, amikor lezárták az első toborozási akcióit, összesen 117 ezer zsidó önkéntes jelentkezett Palesztinában, 18-35-ös korosztályokból. Tel-Avivban 35 ezer, Hálifában 16.400, Jeruzsálemben 14 ezer volt az önkéntesek száma, míg a többi kolóniákról és kibucokról rekrutálódott. Vagyis a jelentkezőknek közel a fele a kolóniákról és a cheluc településekről került ki.

New-york. — Az amerikai zsidó munkásság nemzeti bizottsága Newyorkban megtartott legutóbbi konferenciáján elhatározta, hogy egymillió dollárt avált össze a palesztinai zsidó munkásság országos szintű munkái számára. A lenvel származású amerikai zsidók szövetsége elírta az Egyesült-Államok külügyminisztériumánál és sikerült elérnie, hogy akkor, amikor lezárta a zsidó utazási utakat, a világban, olyan megoldás fog adódni ebben a kérdésben, amely mindkét felet ki fogja elégíteni.

Washington. — Dr Stephen Wise, az amerikai zsidó kongresszus és a zsidó vilákkongresszus elnöke, dr Solomon Goldman, az amerikai Cionista Szervezet elnöke és Louis Linskv, a cionista exekutív vezetője a Jewish Agency és a Cionista Világszervezet nevében küldött levelet a külügyminiszternek, valamint a washingtoni angol nagykövetségnek, valamint Luthin washingtoni angol nagykövetségnek, amelyek a mai helyzetből adódnak zsidó szempontból.

Budapest. — A zsidó törvény tervezetében legalább 50 ezer zsidó tisztviselőt kizárták az állásból. Ezek helyének betöltésére nem tudnak találni képzett zsidó nemzsidót. Különösen a zsidó orvosokat szította a törvény. Tudvalevően husz évig nem vesz fel új zsidó tanulókat az orvosi kamara, viszont a jelenlegi zsidó tanítói nem változtathatják meg lakóhelyüket. Fiatalkoruk szűzül veszítik el kenyereiket, mert egyetlen körzetben sem tökéletesített tanulmányukat. Ugyanez a helyzet az ügyvédekkel is. A 4600 tanót számláló mérnöki kamarának 1600 zsidó tagja van, vagyis 35 százalék. Ezek most mind el kell hagyniuk állásaikat. Mintegy negyven ezer a száma azon újságíróknak, íróknak és művészeknek, akiket ugyancsak megfosztottak kenyereiktől a zsidó törvény.

Kaunas. — Turmony nevű lengyel és a Zemgale nevű lett határvidékek közötti 1500 méteres utat sűrű tömegben lenték be a menekültek, akiknek nagy része zsidó. A lerongyolódott, lelkiileg és testileg megfáradt emberek azonban nem menekültek, mert a lett hatóságok szigorú határzárt rendelték el és senkinek nem engedték meg a belépést Lettországra területére.

Riga. — A Joint rival megbízottja közölte a központi, hogy felvette a tárgyalásokat a lett kormányral a Lettországról menekült zsidó behozásáról illetően. Ugyanakkor folynak a tárgyalások Kaunasban a litván hatóságokkal. A menekültek segélyezésének ellenőrzése céljából a központi M. Beckelmann személyében megbízottat küldött a Balti-államokba.

BUN DE IMPRIMAT. „GRAFICA”, ORADEA

— Egy nagyművész halálára. Semini-accerei ünnep délutánján temették el Marosvásárhelyen az egész zsidó város társadalomának részvétele mellett Mandl Mór volt hitközségi elnök feleségét, született Herczfeld Cilit, aki 67 éves korában hunyt el. Mandl Mórné hosszú évek óta elnökölt és éltelem eleme volt a marosvásárhelyi ortodox zsidó nőegyletnek. Évtizedek óta nyitott ajtó várta házában minden szegény embert, s nem volt Marosvásárhelyen olyan jótékonyági akció, amelyben Mandl Mórné vezető szerepet ne játszott volna. Még a szülői házból hozta magával a hamisítatlan zsidó szellemet, amelyet egész életén át hűséggel ápol. Edesapja Rab Elie Herczfeld igen tekintélyes szilagy-somlyói talmudtudós volt. Mandl Mórné gyermekeinek is a legodaadóbb tradícionális nevelést adta. Gyászolják fiait: dr Mandl József belgyógyász, dr Mandl Ernő konzervgyáros, Mandl Margit, férjhez ment Groszman Jenőné Nagyváradon, valamint férje, a marosvásárhelyi zsidóság vezetője, akivel több mint négy évtizeden át a legharmonikusabb családi életet éltek. (g. s.)

— „A háború óta helyreállt a rend Palesztinában.” (London.) A „Great Britain and the East” című angol lap, a gyarmatügyi minisztérium felelőse többek között rámutat arra, hogy a háború egyik kihatása volt a rend és az egység helyreállítása Palesztinában. Az arabok és a zsidók egységesen állanak a közös veszedelemmel szemben és a belső zavargások szinte megszűntek tényleg. Palesztina jövőjének kérdése, amely nemrég még akut probléma volt, amely keserű ellentéteket robbantott ki Palesztinában és annak határain kívül is, egyszerű elméleti kérdés ma. Reméljük, hogy akkor, amikor béke fog uralkodni a világon, olyan megoldás fog adódni ebben a kérdésben, amely mindkét felet ki fogja elégíteni.

— Halálhír. Hosszas és kínos szenvedés után hunyt el Beliu községben Werner Zoltán 33 éves korában, aki sokat fáradozott a szegények érdekében és halála ezért is osztatlan részvényt kellett az egész környék zsidósága körében. Temetésén Kaufman Nátán beliuai főrabbi és Salamon Mór ineni — helyettes — főrabbi tartottak szívbemarkoló gyászszónoklatokat, méltavá a 33 éves korában elhunyt Werner Zoltán érdemeit, aki özvegyet és két kis árvát hagyott hátra.

פטר הורה
וארבע נע נכבס פון דער קהלה הכרזת
מאשיבס מאראמאטריש. דאדער ערובען וור
יעדען וור אדער נעמיינדע וועלכע עשוואס א
רדיעה האט דוועס בעענינדע ואל וואמארט פער-
שטענדיגע דין נכאס פער אדרססע:
LERNER LAZAR
Moiseu
Judejul Maramures

NYILT-TÉR*)
NYILATKOZAT. Alulírott, aki két éven át önzetlenül, időt, fáradságot nem kímélve dolgoztam az Ujczionista Szervezet és alapjai számára, fizetség és köszönetképpen támadásban részesültem a szervezet részéről, amelyet a legértélyesebben visszautasított és gondoskodom arról is, hogy a rágalmozók a bíróság előtt nyerjék el méltó büntetésüket. Ezért megírtam a feljelentést a nagyváradi ügyészségnek úgy a bukaresti vezetőik, mint Horvát Géza petrozsényi lakos ellen. Párkas Perek.

* E rovatban közölték nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

H-U-M-O-R

Chelmi bölcsességek

CHELMBEN TEMPLOMOT ÉPÍTENÉK.
A chelmiek egyszer elhatározták, hogy egy szűk, új templomot építenek. A pénz hamarosan összegyűjtött és rövidesen fel is épült a templom. Mikor azonban a kifestésre került a sor, a chelmiek pártokra szakadtak. Egyik része azt ajánlotta, hogy a templom falát szép képekkel tartsák, míg a másik része ragaszkodott ahhoz, hogy a falat egyszerűre fessék. Minthogy évekig nem tudták megegyezni, elhatározták, hogy Dintórához fordulnak, amely ügy döntött: — A templom falát fessék előbb, ki szép képekkel, aztán az egészet meszeljék át egyszerűre, hogy a képek ne látszódnak. Így mindkét pártnak kívánása teljesült. — A chelmiek megnyugodva távoztak a Dintóra döntése után.

CHELMBEN MIKVÉT ÉPÍTENÉK.
Chelmben a hitközség elhatározta, hogy rituális fürdőt építtet. Fel is épült szépen a mikveh, de a befejezés előtt ellenetek támadtak a hivők között. A hivők egy része azt kívánta, hogy a mikveh padlóját gyalulják meg, míg a másik rész nem akart beleegyezni a gyalulásba azon a címen, hogy a vízből kiflóvó chelmiek a sima padlón könnyen elcsuszamlanak. Az ellenpárt viszont azt érvelt, hogy ha nem gyalulják meg a padlót, akkor a chelmiek csuszás lábába belemegy a sok kiálló szálka.
Így folyt évekig a vita és Chelmben zsidó alatt nem volt mikveh. Végre elhatározták, hogy Dintórához fordulnak, amely a felek meghallgatása után a következő döntést hozta: — A mikveh padlózatának egyik oldalát meg kell gyalulni, aztán sima oldalával letéle teiszegezni. — Így mindkét félnek igazsága lett.

A chelmiek elégedetten távoztak a kiengesztelő ítélet után.

TÜZ CHELMBEN.
Chelm egy éjszaka arra ébredt, hogy a helysét központjában nagy tűz van. Tanácskozn kezdek régi chelmi szokás szerint, hogyan lehetne a tüzet eloltani. Végre úgy határoztak, hogy mindenki a tűzből vízzel összes ruhadarabjait és azzal elfolyt a lángokat. A chelmiek valóban tűzbe vetették ruhájukat, de ettől a lángok még magasabbra csantak. Hosszu tanácskozás után, úgy döntöttek, hogy mindenki megölti zsebé vizet és úgy oltják el a tüzet. Mikor ez sem használt, künködni kezdek a tűzbe, anélkül, hogy eredménye lett volna. Ekkor véletlenül vízzel letesztelték Chelmben, gyorsan vedreket keríttek, vizet hozott a tűzből és hamarosan eloltotta a tüzet. — A chelmiek nagyon csodálkoztak ezen a különös tüztől.

LOPAS CHELMBEN.
Chelmben lopás történt. Az egész község kivonult, hogy megtalálja a tolvajt. Végre valóban sikerült megcsinálni. A chelmi bölcsök ekkor észlelték és három nap és három éjjel tanácskoztak, hogy mit csináljanak a tolvajjal. Elhatározták végül, hogy bezárják egy üres szobába és egy évig nem adnak neki enni, míg csak meg nem hal. Így is történt. A tolvajt bezárták a szobába, a hitközségi elnök kétszer is ráfordította az ajtóra a kulcsot.
Egy év múlva egész Chelm jelenlétében kivitték a szobát. Legnagyobb meglepetéssel látták, hogy a szoba üres. A tolvaj nincs sehol.
A chelmi bölcsök erre újra összejáltak és megállapították, hogy a tolvaj nem volt chelmi. Ezt onnan gondolták, mert az ablak nyitva volt...

HOGY PUSZTULTAK EL A CHELMI OKOSOK?
Egy napon Chelm uccán a község legnagyobb meglepetésére feltűnt egy macska. Chelm népe eddig még sohasem látott macskát. Összegyűltek hát a helység külső és három éjjel és három napot át, ülték a fejüket, hogy mit csináljanak az új lövevényvel. Végre is úgy határoztak, hogy kiviszik a macskát a folyó partjára és a vízbe vetik. Másnap azonban csodálkozva látták, hogy a macska újra visszajött Chelmben. Újra összejöttek hát a bölcsök és most három éj és három nap után úgy döntöttek, hogy az egész község megy ki a folyó partjára és a macskával együtt elmerülnek a vízbe, hogy megszabaduljanak ettől a különös állattól. A kísérlet most is csak felerészben sikerült. A chelmiek ugyan belefulltak a vízbe, de a macska újra portra uzsott.

A monda szerint ekkor pusztultak ki Chelmben az utolsó bölcsök.

ÉLETÉL
Egyik zsidó azt mondja a másiknak:
Az én életemnek most már csak egy célja van. Szeretnék a családomnak, amely Kolozsváron él, egy levelet írni.
— Na és — kérdi a másik — mi akadály van ennek?
— Mert Palesztinából szeretném írni.

NÉPUNK

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

135.900

A legszebb tudományok egyike a statisztika. Szép, mert számokkal dolgozik, mert mindennel meggyőzőbbek a számok, de ugyanakkor bűnös tudomány is, mert semmivel sem lehet úgy zsonglörösködni, mint éppen a számokkal. Mi zsidók szeretjük a számokat, igen sok számoló zseni volt és van közöttünk és mi volna más Einstein korszakos alkotása, a relativitás elmélete, mint a legmagasabbrendű matematika.

Ezrel szemben nagy általánosságban, mi zsidók inkább a „köritést” szerettük eddig. Kevés számmal dolgoztunk népi életünk megnyilvánulásai között, mert soha nem volt olyan számmal dolgozó, amely sok örömmel töltött volna el bennünket. A Szentírás-ban ugyan vannak számok, így a szinajhegyi kinyilatkoztatás 600.000 embere, de azota kit töltött volna el boldogsággal az, ha pontosan tudja, hogy hány zsidó szenvedett a római arénákban marlithalált, amikor elhurcolták Jeruzsálem legjobbjait a légiók. Vagy talán nagy öröm volna-e nekünk, ha „pontosan” tudnánk, hogy a spanyol inkvizícióknál hányan haltak meg és hányan menekültek, vagy tértek át? Vajjon a középkori üldözések, vagy az újabbkori keleturópai pogromok rettenete csökkene, úgy hiszik inkább növekedne, ha tudnánk, hogy Chmielniz, vagy korunk Peljúrja nem kétszáz, hanem annál is több ezer zsidót mészárolt le? Nem, mi zsidók ezért gyűlöljük a számokat, mert a rólunk szóló számok — veresek és keservesek.

De most mégis szimpatikus kezd nekünk lenni a statisztika és ezt is Palesztinának köszönhetjük. Így szimpatikus szám nekünk, amit Tom Williams alsóházi képviselő egyik interpellációjára adott Macdonald gyarmatügyi miniszter. Azt kérdezte a képviselő, hogy hány illegális bevándorló lépett az utóbbi időben a zsidóság földjére? A miniszter pontosan válaszolt és azt mondotta: 6300 az illegálisok száma, akik rövid idő alatt akadálymentesen jutottak be és akik közül egyetlen egyet sem utasítanak vissza. Végre szimpatikus zsidó szám. Annál is inkább, mert ez nem foglalja magában a certifikált bevándorlókat.
De még ennél is örvedetesebb az, amit a Jewish Agency központi irodája jelent: 135.900 zsidó férfi és nő jelentkezett önkéntes hadiszolgálatra Palesztinában. A zsidó nem katonanép. Ez nem is csoda, hiszen évezredek óta — mint népi egység — távol állott a katonai szellemtől és gyűlöli a vért és erőszakot. A könyv népe, nem szereti a háborút és magasabb etikai szemzögből nézi a világ eseményeit, mint — mondjuk — a teutonok. De amikor kell, akkor ennél a problémánál is megállja helyét. Újra hatszáz ezer főt nyeregrol van szó. De ezek nem Egyiptomból jöttek össze, hanem a világ minden részéből és ezek nem negyven évig tölvegyek a pusztá-

Románia trónörököse nagykoru lett

Mihály nagyvajda születésnapjának ünneplése

Október 25-én telttelt be Mihály nagyvajda tizennyolcadik életévét és az ország és a királyi ház törvényei szerint ezen a napon nagykoru lett Románia trónörököse. Egy trón várományosa mindég és mindenkoron a legirigyletebb teremtmények közé tartozott. Nincsen annyi felelősség vállain, mint felséges atyjának, de előkészült önmagát a nagy feladatra. Egy ország élén állni, különösen a mai időkben, nem csupan „uralkodás” jelent, hanem rendkívül sok magasrendű feladatot, élelcélt és történelmi elhivatottságot. Mihály nagyvajtát. Öfelsége II. Károly királyunk úgy telttelt elő nagy és történelmi feladatra, hogy azt egy modern uralkodó teszi. Ericsen, előrelátóan, szigorúan és mégis rendkívül szeretettel. És a felséges tanácsok termékeny talajra találnak Mihály nagyvajtánál, az ország szerető trónörökösénél. Már teszi alkalmát fogva is kimagaslik kortársai közül. Szemléli képességei meg egészen egyedülállóak. Sokat tanul és sokat tud a trón várományosa.

Ha ezek a vesztérhes idők nincsenek, még több külsőséggel ünneplte volna az ország nagykoru trónörökösét. De így, csendben, annál több melegséggel és szeretettel. Ezt az alattvalói szeretet-sugárzást bizonyára érzí O is, Aliba-julia nagyvajtája, a dicső Trón Várományosa, akire az a magaszas feladat vár, hogy a legszebb és legdicsebb örökséget, amelyet valaki kaphat, megörzi, fejlessze, hogy Románia huszmillió lakossága biztos uton haladjon a lehető legnagyobb emberi boldogság felé...

Alattvalói hódolattal emlékezünk meg a nagykoru trónörököséről és tradícionális zsidó szokás szerint kívánunk neki hosszú, boldog életet.

ban, hanem öseikkel együtt kétezer éve és végül, amú legionosabb ezek nem indultak, hanem megérkeztek.

Hatszáz ezer zsidó menekült el az európai sötétségből, s évezredek ismétlődése, hogy most újra úgy kellett eljőjenek új Faradók kegyetlen országából, hogy még a keletlen téstát sem vihették magukkal. És ez a zsidóság már harci rendekbe sorakozik. Nem hódítani, nem más népeket legázni, nem harci kürtöl futni, hanem csak megvédeni azt a kis földet, amelyen „élni, vagy halni kell.”

135.900 jelentkező közül, százezer a férfi. És mind önkéntes. Nem kényszer viszi őket a zászlók alá, hanem a jó ösztön és a zsidó föld iránti végtelen szeretet. A kék-tehér zászlós sorozóhelyiségek körül, lelkes emberek ezrei tolonganak. Estéknint egész zsidó ezredek vonulnak fel, stramul, lelkesen, fegyvelvezten. Szólnak a tiszték sipjai, kemény katonás léptek csattannak az aszfalton. Már kiképzetlen állanak őr több mint husz ezren. És jönnek mind sorra. A zsidóságnak százezer hadserege lesz.

Végre kezdenek kedvesek lenni a szá-

mok. Kezd szimpatikus lenni a statisztika száraz tudománya. És kezdünk mi is kíváncsiak lenni. Végre nem pogromáldozatok és nem kiüldözöttek számaról kell írjunk, hanem a zsidó új honfoglalás méreteiről. És ezerszer elnézzük ezeket a számokat. Ennyi, meg ennyi új bevándorló, ennyi meg ennyi, — a zsidó hadsereg létszáma.

Eddig mindég ellenségeink számoltak bennünket. Hány zsidó él az országban, mennyi ebből a kereskedő, a gyáros, a bankár. Polyton számolgtatnak bennünket még ott is, ahol fokozottan kevesbedünk. Hányan vagyunk itt és hányan lehetünk ott? Milyen az „objektív” és mennyit mondunk mi. Mind kínos-keserves nekünk. Mert mindig az a reitén: sokan vagytok...

Végre itt olyan számok vannak, amivel mi vagyunk megelégedve, s amelyre mi magunk büszkék is vagyunk. 6300 illegális és néhány ezer legális új bevándorló, 135.900 zsidó a véderőben. Végre, végre — örvendetes zsidó számok. Talán nekünk is örömet fog még jelenteni a statisztika száraz tudománya!

